

СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА
Програма
для загальноосвітніх навчальних закладів (класів)
із поглибленим вивченням
8 – 9 класи

Авторський колектив:

д.філол.н., проф., зав. кафедри світової літератури Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка **О.М. Ніколенко (керівник колективу)**,
д.філол.н., проф., зав. кафедри світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка **Л.В. Мацевко-Бекерська**, *к.пед.н., головний спеціаліст Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України* **К.В. Таранік-Ткачук**, *зав. сектору Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України* **С.П. Фоміна**, *зав. навчально-методичного кабінету світової літератури та російської мови Кіровоградського ОІППО імені Василя Сухомлинського* **О.В. Ревнищева**, *учитель-методист гімназії № 117 імені Лесі Українки м. Києва* **Т.П. Сегеда**.

«Кожному поколінню в художньому слові
відкриваються нові глибини. І тільки той,
хто прагне їх досягти, побачить справжні перли.»
Дмитро Чижевський

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

**Значення поглибленого вивчення літератури
для вікового періоду 8-9 класів**

8-9 класи – це особливий період у формуванні особистості, прекрасна пора *ранньої юності*. У цей час виявляється індивідуальність учнів, відбувається активний процес формування їхнього світогляду, громадянської позиції, національної ідентичності, пошуку свого місця у світі. Вони глибше замислюються над своїми стосунками з довкіллям, однолітками, батьками й вибором майбутньої професії. У школярів старшого підліткового віку виникає нагальна потреба зайняти внутрішню позицію дорослого, вони прагнуть зрозуміти себе в якості члена суспільства, виявити призначення в житті. Самопізнання і самовизначення набуває дієвого характеру: восьмикласники й дев'ятикласники починають активно готуватись до засвоєння обраної професії. *Орієнтація на майбутнє* визначає їх життєву перспективу загалом. Тому в цей період дуже важливо допомогти учням усвідомити подальший шлях, спрямувати їх у виборі професії і підготувати до наступного етапу навчання в старшій школі.

Опанування «золотого» фонду класики й сучасних творів зарубіжних авторів сприятиме формуванню духовних пріоритетів та особистісних якостей української молоді, її соціально-культурній адаптації до суспільства XXI століття, а також реалізації життєвих намірів, пов'язаних із філологією.

Отже, поглиблене вивчення світової літератури у **8-9 класах** забезпечує такі **функції предмета**:

1) *пізнавально-ціннісну* (пізнання людини і світу через художню літературу, формування ціннісних орієнтацій особистості в період її зростання);

2) *естетичну* (формування цілісних естетичних уявлень про специфіку мистецтва слова і розвиток літературного процесу, естетичного смаку, умінь розрізняти художню цінність творів);

3) *розвивальну* (розвиток розумових і творчих здібностей, самостійного критичного мислення, індивідуального стилю пізнавальної діяльності, навичок роботи з книжкою, комп'ютером з метою збагачення кола читання, культури спілкування рідною та іноземними мовами);

4) *соціально-адаптаційну* (соціокультурна адаптація особистості до умов сучасного інформаційного суспільства);

5) *виховну* (виховання високих моральних і громадянських якостей, національної свідомості, відповідальності за збереження духовних надбань України і людства);

6) *профільно-орієнтаційну* (підготовка до свідомого вибору майбутньої професії і профільного навчання, сприяння індивідуальному самовизначенню учнів і створення «Я-образу» в майбутньому).

Мета і завдання поглибленого вивчення світової літератури у 8-9 класах

Головна мета вивчення предмета «Світова література» в загальноосвітній школі – прилучення учнів до здобутків світової літератури і культури, розвиток творчої особистості (читача), формування в неї гуманістичного світогляду, високої моралі, естетичних смаків, а також якостей громадянина України, який усвідомлює свою належність до світової спільноти.

Згідно з Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти (постанова № 1392 Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р.) у 8-9 класах триває етап системного вивчення світової літератури, коли художні твори і явища мистецтва слова презентуються учням у перебігу літературного процесу від давнини до сучасності. У зв'язку з цим, крім реалізації головної мети вивчення предмета, специфічною **метою поглибленого вивчення світової літератури у 8-9 класах** є розширення уявлень учнів про художню літературу як мистецтво слова і перебіг літературного процесу в різних країнах, розвиток літературної та комунікативної компетентностей учнів, а також їх підготовка до профільного навчання в галузі філології.

Завдання поглибленого вивчення світової літератури у 8 – 9 класах (на етапі системного читання):

- виховання творчого читача із самостійним критичним мисленням, високим естетичним смаком і стійким інтересом до художньої літератури;
- формування цілісних уявлень про закономірності перебігу літературного процесу, основні літературні епохи, напрями, течії, роди, жанри і стилі в контексті вітчизняної та світової культури;
- розвиток умінь і навичок різних видів аналізу (літературних творів, явищ, різних художніх перекладів, а також оригіналів за умови володіння відповідною іноземною мовою);
- поглиблення знань із теорії літератури, їх використання в процесі аналізу та інтерпретації творів, розвиток теоретичного мислення учнів і здатності до творчо-критичних міркувань щодо розвитку художньої літератури;
- розвиток зв'язного і філологічного (літературознавчого) грамотного мовлення (із застосуванням прикладів із художніх текстів, аргументації, елементів дискусії, самостійної оцінки прочитаного, науково-критичних джерел, знань з української та іноземних мов й інших гуманітарних предметів);
- забезпечення продуктивної навчальної діяльності, що дозволить учням не тільки накопичувати знання, вміння і навички, але й виявити власну індивідуальність у сприйманні й творчому осмисленні літератури, сформувати індивідуальний стиль пізнавальної діяльності;
- оволодіння учнями елементами дослідницької діяльності і основами культури розумової праці в галузі літератури (робота з літературознавчими словниками й довідниками, науково-критичними працями, укладання бібліографії, підготовка доповіді, складання тез, написання реферату, використання комп'ютеру (у тому числі Інтернету) з

метою здобуття та опрацювання літературної та літературознавчої інформації, участь у роботі літературно-творчих секцій МАН тощо);

- підготовка школярів до свідомого вибору майбутньої професії і профільного навчання в галузі філології.

У 8 – 9 класах учні знайомляться з основними етапами літературного процесу на тлі світової культури, зі специфічними особливостями родів і жанрів літератури в хронологічній послідовності, аналізують та інтерпретують художні твори не тільки в аспекті їх проблематики, а й художньої вартості, жанрово-родовій приналежності.

Слід підкреслити *особливу роль української та іноземних мов*, які учнів вивчають у школі і які допоможуть їм краще зрозуміти творчий задум письменників, проникнути в глибини художнього слова, зробити власні відкриття в процесі читання оригіналів (за можливості) та українських перекладів. Викладання поглибленого курсу світової літератури у 8-9 класах здійснюється українською мовою. Твори зарубіжних письменників вивчаються переважно в українських перекладах. За належних умов (достатнє володіння учнями іноземними мовами – англійською, німецькою, французькою та ін., якісна підготовка вчителя, оснащення бібліотек) *можливе залучення художніх творів (цілісно або фрагментів) мовами оригіналів* для текстуального вивчення і компаративного аналізу (зіставлення оригіналів і перекладів).

У 8-9 класах надзвичайно важливим є *взаємозв'язок літературної і комунікативної компетентностей*, адже знання мов (української та іноземних) дасть можливість учням прочитати більше творів, а читання художньої літератури збагатить їх лексичний запас, розкриє барви слова, сприятиме розвитку розлогого і багатого в стильовому й образному плані мовлення.

Важливе значення для поглибленого вивчення світової літератури має прилучення учнів до систематичної роботи в *бібліотеці*, з різноманітними *художніми та науково-критичними джерелами*, а також застосування новітніх *комп'ютерних технологій*, можливостей *Інтернету* для здобуття й обробки літературної інформації, збагачення кола читання. Оскільки школярі 8-9 класів уже володіють (на елементарному рівні) вміннями й навичками роботи з комп'ютером, учитель може доцільно використати можливості сучасних інформаційних систем для формування якостей творчого читача. У період стрімкого технічного прогресу з допомогою комп'ютера школярі зможуть краще зорієнтуватися у світі художньої літератури, швидко знайти потрібну книжку і підготуватися до успішної реалізації життєвих планів, у тому числі пов'язаними з філологічною освітою.

Отримавши основні уявлення про перебіг літературного процесу у 8-9 класах із текстуальним вивченням окремих вершинних творів (доступних для їхнього віку), учні поглиблюють ці уявлення протягом наступного етапу навчання – у старшій школі (10-11 класах).

Принципи укладання програми поглибленого вивчення світової літератури для 8-9 класів

Програму для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) із поглибленим вивченням світової літератури для 8-9 класів розроблено на підставі *Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти* (постанова № 1392 Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р.) і *нової програми зі світової літератури для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів* (наказ № 664 Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 6.06.2012 р.), базову основу якої (в частині для 8-9 класів) розширено в змістовому і методичному аспектах, а саме:

- доповнено перелік творів для текстуального вивчення в кожному класі (по темах, розділах) і позакласного читання – передовсім із фонду класичної літератури, а також сучасної;

- збільшено обсяг і зміст оглядових тем з метою повнішого висвітлення тенденцій літературного процесу;
- уточнено і конкретизовано окремі теоретичні поняття з урахуванням жанрово-родових різновидів та їх національної специфіки;
- збільшено кількість годин на текстуальне вивчення творів, розвиток мовлення, позакласне читання, резервний час;
- розширено державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів за рахунок різних видів аналізу та інтерпретації, творчих умінь і навичок;
- закладено основи дослідницької діяльності учнів 8-9 класів у процесі вивчення творів світового письменства.

Це забезпечує зв'язок і наступність поміж попереднім етапом літературної освіти (5-7 класи – *прилучення до читання*) і наступним її етапом (10-11 класи – *творчо-критичне читання, профільне навчання*), а також сприяє удосконаленню загальної гуманітарної підготовки учнів, орієнтує їх у галузі філології з можливим вибором майбутньої професії і відповідного напрямку профільної освіти.

Традиційні рубрики, що були введені в програмі зі світової літератури для 5-9 класів 2012 року (*«Теорія літератури» (ТЛ), «Література і культура» (ЛК), «Україна і світ» (УС), «Елементи компаративістики» (ЕК)*), збережено і доповнено в програмі поглибленого вивчення світової літератури для 8-9 класів. Водночас суттєвою відмінністю останньої є запровадження нової рубрики – *«Науковий дискурс» (НД)*, яка має на меті прилучити учнів до науково-дослідницької діяльності в галузі літератури, розвивати в них умінні і навички самостійного критичного мислення, творчі філологічні здібності.

У рубриці визначено провідні *напрямки і форми науково-дослідницької діяльності учнів 8-9 класів:*

- 1) пошук літературного та літературознавчого матеріалу (робота зі словниками, енциклопедіями, Інтернет-ресурсами, бібліотечними фондами, укладання бібліографії до теми і т.д.);
- 2) аналіз і систематизація матеріалу (робота з науково-критичними джерелами, складання плану і тез праці, визначення ключових проблем, коментування окремих положень тощо);
- 3) зіставлення різних точок зору, вироблення і обстоювання власної позиції щодо твору або літературного явища (виступ у дискусії, пошук аргументів на підтвердження своєї думки і т.д.);
- 4) оволодіння елементами творчої дослідницької діяльності (самостійна підготовка реферату, доповіді, проекту, презентації, учнівського наукового дослідження, у тому числі з використанням комп'ютерних технологій).

У віці 14-15 років найбільш обдаровані учні починають брати участь у роботі територіальних відділень Малої академії наук України (МАН). Тому рубрика «Науковий дискурс» допоможе їм обрати тему наукового дослідження і розробити її, спираючись на наукові методи пізнання. Оволодіння елементами науково-дослідницької діяльності допоможе школярам глибше опанувати художню літературу як мистецтво слова, навчитися бути не пасивними користувачами інформації, а творчими учасниками культурного діалогу з книжкою.

Гаслом науково-дослідницької діяльності учнів у галузі світової літератури можуть стати слова видатного українського поета, перекладача і дослідника Миколи Зерова, котрий у циклі статей *«Ad fontes!» («До джерел!»)* писав: «Наш інтерес полягає в тім, щоб іти на чолі, а не в „хвості”, припадати до джерел, а не брати від передатчиків, розглядатися в нотах, а не переймати, як малі діти, з голосу... Ми повинні засвоїти найвищу культуру нашого часу в її основах, бо без розуміння основи ми лишимося „вічними учнями”, які ніколи не можуть з учителями зрівнятися». Тому ті, хто готується до майбутньої професії, пов'язаною із філологією, мають протягом 8-9 класів виробити вміння і навички зацікавленого, вдумливого і осмисленого читання, а також постійного

пошуку в галузі літератури, засвоєння першоджерел, які закладають підґрунтя філологічного мислення.

Дослідницькі вміння і навички, набуті учнями протягом поглибленого вивчення світової літератури у 8-9 класах, потребуватимуть подальшого розвитку на наступному етапі навчання – в 10-11 класах (філологічний профіль).

Структура програми

Програма поглибленого вивчення світової літератури для 8-9 класів містить:

- 1) «Пояснювальну записку»;
- 2) розподіл годин за кожним класом (загальна кількість годин на рік, кількість годин на текстуальне вивчення творів (за розділами), розвиток мовлення, позакласне читання, резервний час);
- 3) зміст навчального матеріалу і державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів (за класами і розділами);
- 4) перелік творів для вивчення напам'ять (до кожного класу);
- 5) додаток 1 – «Список творів для додаткового читання (для уроків позакласного читання і уроків із резервного часу)»;
- 6) додаток 2 – «Сучасна науково-методична література для вчителя»;
- 7) додаток 3 – «Естетико-теоретичні, літературно-критичні і наукові джерела для забезпечення рубрики *«Науковий дискурс»*.

Про роль учителя та учня в навчальному процесі

Учитель має право самостійно розподіляти години (в межах виділених окремих тем) на текстуальне вивчення творів, позакласне читання, розвиток мовлення. Він має право вибрати той чи інший твір для вивчення в межах альтернативних текстів (таких у програмі 20 %). Також учитель самостійно обирає художні твори (із додатку 1) і науково-критичні джерела (із додатку 3) для вивчення на уроках позакласного читання і на уроках із резервного часу. У програмі також враховано духовні запити й читацькі інтереси учнів, котрі можуть спільно з учителем вибрати для розгляду тексти сучасної літератури із запропонованого в програмі переліку.

Учитель виявляє творчість у виборі методів, прийомів, технологій вивчення художніх текстів, способах їх аналізу та інтерпретації. Учень є вільним у сприйманні, пізнавальній діяльності, висловлюванні власної думки, критичному мисленні, усіх видах творчості. Учитель і учень – партнери у спільній навчальній діяльності, рівноправні учасники культурного діалогу, співрозмовники. Від їхньої взаємодії, взаємоповаги і співпраці залежить успішність поглибленого вивчення світової літератури у 8-9 класах.

Епоха стрімкого розвитку інформаційного суспільства спричинила значну активізацію і розмаїття соціальних комунікацій в Інтернет-мережі. У зв'язку з цим існує небезпека того, що учні, не знайшовши розуміння в школі і взагалі – серед дорослих, можуть піти у віртуальний світ комп'ютерів і там реалізовувати свій потенціал, шукати простір для особистої свободи і творчості. Тому уроки вивчення світової літератури повинні бути цікавими для школярів, необхідними для їх самовизначення, становлення і вибору особистої і громадянської позиції. Юне покоління XXI століття має власні життєві завдання і шляхи їх досягнення, але провідником молоді в майбутнє має стати духовний досвід світового письменства. А це залежить передусім від учителя як творця, друга і сучасника своїх учнів!

8 клас

Усього – 140 годин;
 текстуальне вивчення творів – 128 годин;
 розвиток мовлення – 6 годин;
 позакласне читання – 6 годин;
 резервний час – 10 годин.

№№	К- ть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів (за розділами)
1	3	<p style="text-align: center;">ВСТУП</p> <p>Література і культура. Роди літератури (епос, лірика, драма), їх генезис, характерні ознаки, взаємодія. Літературний процес, нерівномірність його перебігу в різних країнах. Основні літературні епохи, напрями, течії, специфіка їх розвитку в національних культурах.</p> <p>Теорія літератури (ТЛ) Рід літератури, епос, лірика, драма. Початкові поняття про літературний напрям, літературну течію.</p> <p>Література і культура (ЛК) Своєрідність культури різних країн, народів, національностей.</p> <p>Україна і світ (УС) Взаємозв'язки української і зарубіжних літератур. Втрати національних літератур у радянську добу.</p> <p>Елементи компаративістики (ЕК) Порівняння ознак епосу, лірики, драми. Співвіднесення українського літературного процесу з основними етапами європейського літературного процесу.</p> <p>Науковий дискурс (НД) Літературознавство як наука. Сучасні літературознавчі словники й довідники). Часописи з питань світової літератури. Основи дослідницької діяльності учнів (укладання бібліографії, опрацювання джерел, підготовка доповіді, написання реферату тощо).</p>	<p>Учень (учениця): <i>розрізняє</i> поняття «культура» і «література»; <i>знає</i> основні періоди розвитку культури (з опорою на знання із всесвітньої історії); <i>розуміє</i> поняття «літературний процес», його ключові ознаки і закономірності; <i>називає</i> основні епохи (періоди) літературного процесу в різних країнах; <i>дає</i> визначення понять «літературний напрям», «літературна течія», <i>розрізняє</i> їх (як ціле і частку); <i>дає</i> визначення понять «рід літератури», «епос», «лірика», «драма», <i>називає</i> їх характерні ознаки, <i>демонструє</i> прикладами з прочитаних творів; <i>порівнює</i> етапи українського літературного процесу з розвитком європейського літературного процесу; <i>знає</i> сучасні літературознавчі словники й довідники (1-2), часописи з питань світової літератури (1-2), <i>має розуміння</i> того, як ними користуватися; <i>вміє</i> знайти потрібні джерела до теми, працювати з бібліографічними покажчиками в бібліотеках та Інтернеті; <i>володіє</i> методикою підготовки доповіді, написання реферату.</p>

2	18	<p align="center">СВЯЩЕННІ КНИГИ ЛЮДСТВА ЯК ПАМ'ЯТКИ КУЛЬТУРИ І ДЖЕРЕЛО ЛІТЕРАТУРИ</p> <p>Загальнокультурне значення священних книг народів світу, найвідоміші з них. Священні книги як вихідна основа світових релігій, етичних уявлень, мистецтва різних народів.</p> <p>Веди (огляд). Гімни до ранньої зорі (1,2). Гімн про перемогу Індри над Агі. Веди як пам'ятка індоевропейської словесності II-I тис. до н.е. Спільність міфів Вед для індійців та аріїв, слов'ян дохристиянської пори. Образи ведійської міфології (боги, напівбоги, герої, ворожі сили, символи та ін.). Космогонічні міфи Вед.</p> <p>Біблія. Старий Заповіт (Створення світу. Каїн і Авель. Мойсей (2-3 розділи – за вибором учителя). 10 заповідей). Новий Заповіт (Євангеліє). Біблія як основа двох релігій – юдейської і християнської. Зв'язок Біблії з історією і міфологією. Структура Біблії, її складники. Ключові ідеї та образи Старого і Нового Заповітів. Морально-філософський зміст біблійних сюжетів і образів.</p> <p>Коран (огляд). Сура, що відкриває книгу. Сура 92 («Ніч»). Коран – головна книга ісламу. Міфологічні сюжети, образи, моральні настанови в Корані. Побудова Корану, охоплення в ньому різних сфер людського життя.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про міф, міфологічний образ, міфологічний сюжет, міфологічний мотив.</i></p> <p><i>(ЛК) Втілення сюжетів і образів священних книг людства у мистецтві (література, живопис, музика, скульптура, архітектура, кіно та ін.).</i></p> <p><i>(УС) Звернення українських письменників до образів, сюжетів, мотивів Біблії, Корану. Визначні пам'ятки християнства та ісламу в Україні й за кордоном.</i></p> <p><i>(ЕК) Схожість і відмінність між Біблією і Кораном як пам'ятками культури.</i></p> <p><i>(НД) Текст і його функції. Культура як діалог текстів.</i></p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>називає</i> найвідоміші священні книги людства, <i>розуміє</i> їх значення для розвитку світових релігій, культури, мистецтва; <i>розповідає</i> про походження та побудову Вед, Біблії, Корану; <i>називає</i> основні міфи (їх різновиди) священних книг – Вед, Біблії, Корану;</p> <p><i>переказує</i> окремі міфологічні сюжети (передбачені програмою) розкриває їх морально-філософський зміст;</p> <p><i>коментує, аналізує та інтерпретує</i> зазначені в програмі текстові фрагменти священних книг;</p> <p><i>характеризує</i> міфологічні образи, символи, що зустрічаються в сюжетах священних книг;</p> <p><i>виявляє</i> гуманістичні цінності, втілені в священних книгах людства;</p> <p><i>пояснює</i> окремі вислови зі священних книг;</p> <p><i>розкриває</i> сутність понять «міфологічний образ», «міфологічний мотив», «міфологічний сюжет», виявляє їх у священних книгах людства і прочитаних творах письменників;</p> <p><i>порівнює</i> священні книги людства як пам'ятки культури – Білію і Коран, <i>виявляє</i> схожість і відмінності між ними;</p> <p><i>називає</i> 1-2 твори українських і зарубіжних письменників, які зверталися до образів, сюжетів, мотивів священних книг, <i>виразно читає</i> ці твори митців (фрагменти або цілісно), <i>аналізує</i> специфіку втілення в художніх текстах компонентів священних книг (сюжетів, образів, мотивів);</p> <p><i>розкриває</i> особливості відображення сюжетів і образів священних книг у творах світового мистецтва – живопис, музика, кіно та ін. (1-2 твори за вибором);</p> <p><i>розуміє</i> (на елементарному рівні) поняття «текст», <i>визначає</i> його основні функції;</p> <p><i>називає</i> визначні пам'ятки християнства та ісламу в Україні й за кордоном, <i>виявляє</i> в них особливості культури, втілення ідей, сюжетів і образів священних книг.</p>
---	----	---	---

3	20	<p style="text-align: center;">АНТИЧНІСТЬ</p> <p>Поняття про античність, її хронологічні межі. Основні етапи, роди і жанри античної літератури. Специфіка розвитку літератури в Давній Греції і в Давньому Римі. Концепція людини і світу в античній літературі (ідея гармонії тілесного і духовного, любов до життя в усіх його проявах, відкриття світу, героїчне служіння, катарсис, поєднання реального і міфологічного та ін.).</p> <p>Давньогрецька міфологія. Основні цикли давньогрецьких міфів. Міфологічна основа героїчного епосу.</p> <p>Міфи троянського циклу. Троя. Паріс викрадає Єлену. Облога Трої. Смерть Ахілла. Троянський кінь (2-3 за вибором учителя). Міфи про аргонавтів (1-2 за вибором учителя). Відображення історичних подій у міфах троянського циклу. Ключові образи циклу, їх гуманістичний зміст. Міфологічні символи (яблуко розбрату, троянський кінь та ін.). Провідні теми і мотиви міфів про аргонавтів. Сюжети випробування. Міфологічні герої (Ясон та ін.).</p> <p>Гомер. «Іліада» (огляд). Заспів (пісня 1, вірші 1-10). «Щит Ахілла» (пісня 18, вірші 478-608). «Двобій Ахілла і Гектора» (пісня 22, вірші 140-410), «Пріам у Ахілла» (пісня 24, вірші 470-670). Гомер та його значення в історії розвитку європейських літератур. «Гомерівське питання». Міфологічна основа гомерівського епосу. Образи Ахілла, Гектора, Пріама. Гуманістичний зміст «Іліади». Катарсис. Художня довершеність твору.</p> <p>Особливості розвитку і види лірики в Давній Греції.</p> <p>Тіртеї (VII ст. до н.е.). «Добре вмирати тому...». Ідея захисту рідної країни в елегії. Античний ідеал героя. Авторська позиція.</p> <p>Архілох (VII ст. до н.е.). «Серце, серце!...» Відображення внутрішніх переживань у вірші. Образ поета як патріота і філософа.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>знає</i> загальні особливості розвитку античної літератури; <i>називає</i> видатних представників античної літератури, їхній внесок в історію світової культури; <i>розкриває</i> концепцію людини і світу в античній літературі, показує її втілення у прочитаних творах; <i>називає</i> основні цикли давньогрецьких міфів (троянський, фіванський, про аргонавтів), їх ключові міфологічні образи і сюжети; <i>переказує</i> сюжети троянських міфів і міфів про аргонавтів, передбачених програмою; <i>характеризує</i> центральні міфологічні образи й символи міфів (троянського циклу і про аргонавтів); <i>розповідає</i> про основні факти життя і творчості митців; <i>розкриває</i> специфіку втілення міфологічних образів і сюжетів у творах античних авторів; <i>розрізняє</i> види давньогрецької лірики, визначає їх риси на прикладі прочитаних поетичних творів; <i>знає</i> визначення понять «героїчний епос», «елегія», «ода», «трагедія», їх характерні ознаки, які <i>виявляє</i> у прочитаних текстах; <i>знає</i> визначення поняття «віршований розмір», <i>виявляє</i> гекзаметр і пентаметр у прочитаних творах; <i>аналізує</i> вірші поетів у єдності змісту і форми, з акцентом на розкриття античних ідеалів, авторської позиції; <i>знає</i> загальні особливості розвитку лірики, епосу і драми в добу античності; <i>розкриває</i> художні конфлікти в прочитаних творах; <i>характеризує</i> образи Ахілла, Гектора («Іліада» Гомера), Прометея («Прометей закутий» Есхіла), Енея («Енеїда» Вергілія); <i>розкриває</i> сутність «гомерівського питання»; <i>називає</i> провідні ідеї «Поетики» Аристотеля, <i>визначає</i> провідну</p>
---	----	--	--

	<p>Алкей (VII-VI ст. до н.е.). «Не розумію звади поміж вітрів...». Напруженість ліричного сюжету вірша. Образ човна, якому загрожують небезпеки.</p> <p>Алкман (VII ст. до н.е.). «Сплять усі верховини гірські...» Краса природи у вірші поета.</p> <p>Сафо (VII-VI ст. до н.е.). «До Афродіти» («Барвношатна владарко, Афродіто...»). Звернення у вірші до Афродіти – богині кохання. Образ ліричної героїні, глибина її почуттів і переживань.</p> <p>Давньогрецький театр, його характерні особливості, роль в античному суспільстві. Основні жанри давньогрецької драми – трагедія і комедія.</p> <p>Есхіл (бл. 525-бл. 456 рр. до н.е.). «Прометей закутий». Значення творчості Есхіла для розвитку європейської драми і театру. Втілення міфу про Прометея у трагедії «Прометей закутий». Основний конфлікт трагедії. «Дари» Прометея людству. Ідеї служіння, самопожертви, свободи.</p> <p>«Золота доба» давньоримської літератури.</p> <p>Публій Вергілій Марон (70-19 рр. до н.е.). «Енеїда» (огляд). Заспів (кн. 1, вірші 1–33), «Пророцтво Анхіза в Аїді про майбутню славу Риму» (кн. 6, вірші 752–853), «Щит Енея» (кн. 8, вірші 626–731). Зв'язок твору з гомерівським епосом, міфологією. Ідея громадського служіння, утвердження величі держави. Образ Енея та його значення в композиції твору. Образ Риму. Художня довершеність твору.</p> <p>Квінт Горацій Флакк (65-8 рр. до н.е.). «До Мельпомени» («Мій пам'ятник стоїть...»). Тема мистецтва і призначення митця у творі. Пам'ятник як символ вічності поезії. Розуміння автором значення свого доробку.</p> <p>Публій Овідій Назон (43р. до н.е. – бл. 18 р.н.е.). «Сумні елегії» («Життя поета» (IV, 10)). Життя і творчість поета. Міфологічний і філософський зміст поеми «Метаморфози» (огляд). Конфлікт митця із владою, трагедія вигнання і сум</p>	<p>думку прочитаних фрагментів і складає до них тези, <i>розкриває</i> значення «Поетики» для розвитку літератури; <i>встановлює</i> схожість і відмінності між міфологічними образами та їх утіленнями в літературних творах (на прикладі прочитаних текстів); <i>розкриває</i> специфіку втілення вічних образів античності в зарубіжній і українській літературі, у творах світового мистецтва (на прикладі 1-2 творів за вибором); <i>називає</i> імена відомих українських перекладачів творів античності, <i>знає</i> про їхній внесок у розвиток української культури, прилученні українства до світових вершин; <i>вміє користуватися</i> словниками та енциклопедіями (1-2) з античної міфології в процесі роботи з художніми текстами.</p>
--	--	--

	<p>за батьківщиною у «Сумних елегіях». Образ відторгненого поета. Любов до вітчизни як провідна ідея твору (в межах циклу «Сумні елегії»).</p> <p>Вплив античності на розвиток світової літератури й культури.</p> <p>(ТЛ) Героїчний епос, види давньогрецької лірики (пісенна (сольна та хорова) і декламаційна), елегія, ода, віршований розмір (гекзаметр, пентаметр), трагедія.</p> <p>(ЛК) Вічні образи античності в мистецтві (живопис, скульптура, музика, кіно та ін.). Античні образи й мотиви у творчості письменників різних часів і народів.</p> <p>(УС) Українські переклади творів античних митців. Херсонес (Крим).</p> <p>(ЕК) Ахілл і Гектор (порівняльна характеристика образів). Зевс і Прометей у міфах і в трагедії «Прометей закутий» Есхіла. Елегії Тиртея і Овідія.</p> <p>(НД) «Поетика» Аристотеля (провідні положення, 2-3 уривки за вибором учителя). Словники, енциклопедії античної міфології.</p>	
4	<p>18</p> <p style="text-align: center;">СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ</p> <p>Середньовіччя як доба, її хронологічні межі й специфічні ознаки в історії європейських і східних літератур. Вплив релігії, філософії на літературу і культуру в добу Середньовіччя. Основні жанри середньовічної літератури на Заході й Сході.</p> <p>Особливості розвитку китайської лірики епохи Тан.</p> <p>Лі Бо (701-762). «Печаль на яшмовому ганку», «Призахідне сонце навіює думки про гори», «Сосна біля південної галереї» (1-2 за вибором учителя). Основні теми і мотиви лірики митця. Вплив даосизму на його світогляд. Своєрідність пейзажів Лі Бо, втілення в них краси природи і духовного життя.</p> <p>Ду Фу (712-770). «Пісня про хліб і шовк», «Весняний краєвид», «Подорожуючи, вночі описую почуття» (1-2 за</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p>знає і пояснює хронологічні межі доби Середньовіччя, основні ознаки й тенденції розвитку середньовічних літератур Заходу і Сходу;</p> <p>називає видатних представників середньовічної літератури Заходу і Сходу, їхній внесок у розвиток світової культури;</p> <p>характеризує історичний і культурний контекст розвитку середньовічних літератур;</p> <p>розповідає про основні віхи життя й творчості письменників (твори яких передбачені для текстуального вивчення), їх роль у розвитку національних літератур;</p> <p>показує вплив релігії, філософії на художню літературу на прикладі прочитаних текстів;</p> <p>знає ключові періоди й жанри середньовічної літератури на</p>

<p>вибором учителя). Зв'язок поезії Ду Фу з історичною реальністю. Вплив конфуціанства на його світогляд. Національні образи, символи в ліриці митця. Образ ліричного героя, його сприйняття життя і природи, почуття, мрії, ідеали, дума про батьківщину. Золота доба персько-таджицької лірики, її характерні особливості, видатні представники.</p> <p>Омар Хайям (бл. 1048-після 1122). Рубаї. Лаконізм і місткість жанру рубаї. Основні теми і мотиви творчості Омара Хайяма. Злиття образу автора і ліричного героя-філософа.</p> <p>Література середньовічної Європи: основні тенденції і жанрово-тематичне розмаїття.</p> <p>«Пісня про Роланда» (X ст.) (2-3 розділи за вибором учителя). Історична основа твору і поетичне переосмислення в ньому реальних подій. Патріотичні ідеї в «Пісні про Роланда». Образна система (Роланд, Ганелон, Карл та ін.). Елементи фольклору. Особливості поетичної мови твору.</p> <p>«Роман про Трістана та Ізольду» (огляд). Провідні мотиви і образи. Жанрові особливості лицарського роману доби Середньовіччя. Причини популярності твору. Реконструкція і переказ роману Ж. Бедье, переклад М. Рильського.</p> <p>Розвиток провансальської лірики (огляд, 1-2 вірша Дж. Рюделя або Б. де Борна – за вибором учителя). Мотиви кохання і служіння. Культ прекрасної Дами. Жанрове розмаїття лірики трубадурів.</p> <p>Лірика вагантів («Орден вагантів», «Бідний студент (вагант)», «Весняна пісня», «Gaudeamus» та ін. - 1-2 вірша за вибором учителя). Її волелюбний характер і художня своєрідність.</p> <p>Аліг'єрі Данте (1265-1321). Сонет 11 («В своїх очах вона несе кохання...»). Данте як ключова постать італійського Середньовіччя і переходу до Відродження. Загальна</p>	<p>Заході і Сході; <i>дає</i> визначення жанрів «героїчний епос» (середньовічний), «рубаї», «сонет», <i>виділяє</i> їх жанрові ознаки у прочитаних творах; <i>виявляє</i> основні теми і мотиви в ліриці митців; <i>визначає</i> символи та їх прихований зміст у творах поетів; <i>характеризує</i> образ ліричного героя у текстах, рекомендованих програмою; <i>аналізує</i> та <i>інтерпретує</i> прочитані ліричні твори у єдності змісту і форми; <i>знає</i> історичну основу «Пісні про Роланда» та особливості її художнього втілення у творі; <i>переказує, аналізує й інтерпретує</i> окремі частини (епізоди) «Пісні про Роланда»; <i>характеризує</i> образи персонажів «Пісні про Роланда» (Роланд, Карл, Ганелон), <i>визначає</i> засоби їх художнього зображення (на прикладі уривків з тексту); <i>висловлює</i> власне ставлення до персонажів та їхніх вчинків; <i>порівнює</i> художні образи персонажів «Пісні про Роланда» (Роланд – Ганелон, Карл – Ганелон); <i>виявляє</i> риси фольклору в «Пісні про Роланда»: символи, повтори, постійні епітети, метафори тощо (на прикладі уривків з тексту за вибором учня); <i>зіставляє</i> образи ліричних героїв у східній поезії (Лі Бо, Ду Фу, Омар Хайям); <i>виявляє</i> актуальний зміст середньовічних творів, вічність порушених у них проблем; <i>знає</i> українських перекладачів середньовічних творів; <i>виявляє</i> особливості художньої мови творів митців (в українських перекладах); <i>коментує</i> висловлювання українських письменників і перекладачів про європейську культуру і літературу доби; <i>самостійно відшукує</i> літературний і літературознавчий матеріал у бібліотеці, Інтернеті, <i>систематизує</i> і <i>узагальнює</i> його (у</p>
--	---

		<p>характеристика його творчості. Утілення в сонеті 11 Данте краси високого почуття кохання.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про героїчний епос (середньовічний). Рубаї, сонет.</i></p> <p><i>(ЛК) Культурні центри Середньовіччя на Сході і Заході. Ключові поняття китайської міфології, філософії (конфуціанство, даосизм), які знайшли відбиток у літературі. Християнство. Іслам.</i></p> <p><i>(УС) Українські перекладачі середньовічних творів.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння образів ліричних героїв Лі Бо, Ду Фу, Омара Хайяма. Порівняння персонажів «Пісні про Роланда» (Роланд – Ганелон, Карл – Ганелон).</i></p> <p><i>(НД) Українські письменники і перекладачі про європейську культуру і літературу доби Середньовіччя.</i></p> <p><u>Завершення I семестру (+ 5 год. резерв)</u></p>	<p>доповіді, рефераті, презентації або інших видах робіт, запропонованих учителем).</p>
5	22	<p style="text-align: center;">ВІДРОДЖЕННЯ</p> <p>Епоха Відродження (Ренесансу) в Європі. Гуманізм. Культ античності. Характерні риси ренесансної культури і літератури.</p> <p>Франческо Петрарка (1304-1374). Сонети № 61, 132, 162, 267, 312. Історія кохання в сонетах Ф. Петрарки. Образ ліричного героя і героїні. Втілення гуманістичних ідеалів у поезії митця. Структура сонетів Ф. Петрарки.</p> <p>Вільям Шекспір (1564-1616). Сонети № 66, 116, 130. Виключна роль В. Шекспіра в розвитку англійської національної літератури і світового мистецтва. «Шекспірівське питання». Основні теми сонетів В. Шекспіра – кохання до Смаглявої леді, дружба. Відображення внутрішнього світу ренесансної людини (через описи природи, змалювання сили почуттів та ін.). Художні особливості сонетів В. Шекспіра.</p> <p>Трагедія «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра. Історія створення. Конфлікт справжнього почуття і забобонів.</p>	<p>Учень (учениця):</p> <p><i>знає</i> хронологічні межі Відродження, особливості світоглядного перевороту того часу, історичний і культурний контекст, роль античності в розвитку літератури;</p> <p><i>визначає</i> риси гуманізму в літературних творах доби Відродження;</p> <p><i>розповідає</i> про ключові віхи життя й творчості митців, <i>розкриває</i> їхній внесок в історію національних літератур і світової культури;</p> <p><i>дає</i> визначення поняття «сонет», <i>виявляє</i> особливості його структури у творах Ф. Петрарки і В. Шекспіра;</p> <p><i>дає</i> визначення поняття «балада», <i>виявляє</i> ідейно-художню специфіку балад Ф. Війона;</p> <p><i>визначає</i> провідні теми, мотиви в ліричних творах письменників (сонетах і баладах), <i>розкриває</i> специфіку художнього втілення високого почуття кохання;</p> <p><i>характеризує</i> образ ліричного героя у сонетах (Ф. Петрарки, В.</p>

<p>Оспівування чистого пристрасного кохання Ромео і Джульєтти, вплив кохання на людську особистість (зміни в характерах головних героїв, їх еволюція). Проблема життя і смерті. Трагування фіналу. Гуманістична цінність трагедії В. Шекспіра, її популярність серед різних поколінь.</p> <p>Мігель де Сервантес Сааведра (1547-1616). «Дон Кіхот». I частина. 2 частина (огляд). Історія створення роману, його зв'язок з лицарськими романами, пародійний характер. Особливості сюжету і композиції твору (ситуації «великої дороги», випробування). Конфлікт високих прагнень Дон Кіхота і буденної дійсності, неможливості реалізації ідеалів героя. Дон Кіхот і Санчо Панса – парні образи, в яких втілено високу мрію і прагматизм. «Донкіхотство». Синтез різних жанрових ознак у романі (героїчного епосу, лицарського, авантюрно-пригодницького, філософського роману, пародії). Широта філософського змісту твору, можливість його різних тлумачень. Популярність вічних образів до сьогодні.</p> <p>Франсуа Війон (1431 – між 1463 і 1491). «Балада прикмет», «Балада на прислів'ях». Ренесансні ідеї у творах Ф. Війона. Образ ліричного героя. Жанрові особливості його балад. Філософський зміст. Художня своєрідність.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення поняття про вічний образ, сонет, роман, трагедію, баладу. Катрен, терцет, ямб.</i></p> <p><i>(ЛК) Образи Ромео і Джульєтти, Дон Кіхота і Санчо Панси у світовому мистецтві (живопис, кіно, музика та ін.). Музей В. Шекспіра у Великобританії (Стретфорд-на-Ейвоні). Музей М. де Сервантеса Сааведри в Іспанії (Мадрид).</i></p> <p><i>(УС) Видатні українські перекладачі творів Ренесансу. Вершини українського сонету.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння оригіналів і художніх перекладів сонетів В. Шекспіра. Порівняння образів героїнь сонетів Ф. Петрарки і В. Шекспіра, художніх засобів створення</i></p>	<p>Шекспіра); <i>зіставляє</i> образи героїнь у сонетах митців; <i>порівнює</i> оригінали і художні переклади сонетів В. Шекспіра (за умови володіння англійською мовою); <i>розкриває</i> загальнолюдський зміст вічних образів ренесансних творів (Ромео і Джульєтта, Дон Кіхот і Санчо Панса); <i>виявляє</i> жанрові особливості творів («Ромео і Джульєтта», «Дон Кіхот»); <i>аналізує</i> ліричні твори (цілісно), драматичні і прозові твори (в окремих частинах і цілісно), <i>виявляє</i> в них морально-філософські проблеми, засоби художньої виразності; <i>розкриває</i> особливості художньої мови творів (в оригіналах і перекладах), <i>наводить</i> відповідні приклади, цитати; <i>знає</i> про втілення сюжетів, образів, мотивів ренесансної літератури у світовому мистецтві (1-2 твори за вибором); <i>називає</i> відомих українських перекладачів творів доби Відродження; <i>виявляє</i> окремі особливості відтворення перекладачем тексту оригіналу засобами української мови (за умови володіння іноземною мовою); <i>висвітлює</i> сутність «шекспірівського питання»; <i>коментує</i> наукові трактування вічних образів (Ромео і Джульєтти, Дон Кіхота), <i>висловлює і аргументує</i> власну думку щодо них.</p>
---	---

		<p>жіночих образів. (НД) Тракткування вічних образів у науці (Ромео і Джульєтта, Дон Кіхот) .</p>	
6	5	<p style="text-align: center;">БАРОКО</p> <p>Бароко як доба і художній напрям у європейській літературі й мистецтві. Формування нового бачення світу і людини в епоху бароко. Видатні представники європейського бароко та їхні здобутки.</p> <p>Луїс де Гонгора-і-Арготе (1561-1627). «Галерник». Втілення у вірші провідних тем барокової літератури: людина і Доля, блукання людини у Всесвіті, залежність від вищих сил, драматизм духовного життя. Символіка твору. Образ ліричного героя.</p> <p>Джонн Донн (1572-1631). «Мету я втратив. Жити без мети...», «Доброго ранку» (1 за вибором учителя). Роздуми про духовну сутність людини у віршах письменника. Напряга почуттів та емоцій ліричного героя. Символіка. Поетична мова.</p> <p>(ТЛ) Поглиблення понять про вірш (філософський).</p> <p>(ЛК) Бароко в різних видах мистецтва (живопис, архітектура, музика, паркове мистецтво та ін.).</p> <p>(УС) Бароко в Україні (загальні тенденції розвитку, окремі представники, твори) .</p> <p>(ЕК) Порівняння образів ліричних героїв барокових віршів, засобів утілення їхніх переживань і роздумів у творах зарубіжних авторів.</p> <p>(НД) Українські науковці про літературу бароко.</p>	<p>Учень (учениця): <i>визначає</i> провідні ознаки бароко як художнього напрямку в літературі; <i>розкриває</i> специфіку бароко в західноєвропейській та українській літературі і культурі, спираючись на наукові джерела (1-2), <i>наводить</i> відповідні цитати на підтвердження думки; <i>розкриває</i> специфіку барокового світосприйняття у прочитаних творах; <i>виявляє</i> у поетичних текстах провідні теми, ідеї, символи бароко, розкриває їх філософський зміст, дає власне тлумачення; <i>аналізує</i> образи ліричних героїв віршів, виявляє засоби їх створення (монолог, риторичні питання, заглиблення у внутрішній світ, епітети, метафори та ін.), <i>наводить</i> відповідні цитати; <i>зіставляє</i> образи ліричних героїв віршів Л. Гонгори, Дж. Донна; <i>виявляє</i> схожість і відмінність в окремих тенденціях (теми, мотиви, образи та ін.) розвитку бароко в Україні і в Західній Європі.</p>
7	5	<p style="text-align: center;">КЛАСИЦИЗМ</p> <p>Історичні умови, філософське та естетичні підґрунтя класицизму. Характерні ознаки класицизму як художнього напрямку.</p> <p>Французька трагедія доби класицизму: П. Корнель («Сід» -</p>	<p>Учень (учениця): <i>розповідає</i> про чинники формування класицизму як літературного напрямку (історичні, філософські, естетичні); <i>називає</i> основні ознаки класицизму, <i>виявляє</i> їх у прочитаних</p>

	<p>огляд), Ж. Расін («Андромаха» - огляд). Основні етапи та їх специфіка. Боротьба обов'язку і почуття як провідний конфлікт французької класицистичної трагедії. Образи високої трагедії.</p> <p>Франсуа де Ларошфуко (1613 – 1680). Афоризми (5-8 за вибором учителя). Тематика і жанрова своєрідність афоризмів Ф. де Ларошфуко. Їх філософський зміст.</p> <p>Мольєр (1622-1673). «Міщанин-шляхтич». Мольєр – майстер класицистичної комедії. Художнє новаторство Мольєра у драматургії, вплив його відкриттів на світове театральне мистецтво. Історія створення комедії «Міщанин-шляхтич». Тематика і проблематика твору, його загальнолюдське значення. Основні образи комедії (пан Журден, пані Журден, граф Дорант, графиня Дорімена, Клеонт та ін.). Засоби комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм). Елементи народного театру.</p> <p>(ТЛ) Комедія, сатира, сарказм. Поглиблення понять про гумор, іронію.</p> <p>(ЛК) Класицизм у різних видах мистецтва (живопис, архітектура, музика та ін.).</p> <p>(УС) Специфіка розвитку тенденцій класицизму в Україні (в літературі та в інших видах мистецтва).</p> <p>(ЕК) Порівняння творчої манери П. Корнеля і Ж. Расіна. Порівняння образів персонажів (Журден – Клеонт, Журден – Дорант).</p> <p>(НД) «Мистецтво поетичне» Н. Буало (огляд, 2-3 уривки за вибором учителя).</p>	<p>творах, а також на прикладі творів (1-2 за вибором) класицистичного мистецтва (живопису, архітектури та ін.); <i>визначає</i> характерні риси трагедії доби класицизму; <i>дає визначення</i> поняття «комедія», <i>відрізняє</i> від поняття «трагедія»; <i>називає</i> провідні ідеї трактату Н. Буало «Мистецтво поетичне», <i>коментує</i> прочитані уривки, <i>визначає</i> в них провідну думку, <i>складає</i> тези, план (простий і розгорнутий) уривків (за вибором учителя); <i>виявляє</i> ознаки комедії у творі Мольєра «Міщанин-шляхтич»; <i>називає</i> основні теми і проблеми в комедії Мольєра «Міщанин-шляхтич»; <i>характеризує</i> персонажів комедії «Міщанин-шляхтич» (окремо і в порівнянні); <i>дає визначення</i> понять «сатира», «сарказм», <i>знаходить</i> їх приклади разом з іншими видами комічного (гумор, іронія), <i>встановлює</i> роль у тексті; <i>розкриває</i> сутність морального уроку, втіленого митцем засобами комедії; <i>відзначає</i> зв'язок комедії Мольєра з народним мистецтвом.</p>
8	<p>20</p> <p>ПРОСВІТНИЦТВО</p> <p>Історичні умови та провідні ідеї Просвітництва. Вплив філософії на літературу й культуру доби. Художні напрями (просвітницький класицизм, просвітницький реалізм, сентименталізм). Стиль рококо. Преромантизм.</p> <p>Джонатан Свіфт (1667-1745). «Мандрі Лемюеля Гуллівера». Історія створення твору, зумовлена інтересом</p>	<p>Учень (учениця): <i>розкриває</i> чинники (історичні, філософські, естетичні) розвитку європейської літератури доби Просвітництва; <i>знає</i> основні художні напрями розвитку літератури й мистецтва Просвітництва, <i>називає</i> їх ознаки, <i>демонструє</i> прикладами з прочитаних текстів і творів мистецтва (за вибором);</p>

<p>суспільства до географічних відкриттів і пошуками шляхів зміни суспільства. Просвітницькі ідеї у творі. Образ Гуллівера як втілення концепції нової людини. Жанрова своєрідність роману (поєднання реалістичних елементів і соціальної фантастики). Засоби комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм). Езопова мова.</p> <p>Йоганн Вольфганг Гете (1749-1832). «Вільшаний король», «Травнева пісня». Роль Й.В. Гете в історії Просвітництва. Нове розуміння природи у ліриці Й.В. Гете. Міфологічний зміст образів вірша «Вільшаний король». Ідея кохання і щастя у «Травневій пісні», ознаки фольклору.</p> <p>Йоганн Крістоф Фрідріх Шиллер (1759-1805). «Івікові журавлі», «До радості». «Розбійники». Тема мистецтва в баладі «Івікові журавлі». Образ митця Івіка, символічний зміст образу журавлів. Розуміння Ф. Шиллером і Й.В. Гете ролі античності в суспільстві. Просвітницька ідея об'єднання людства в оді «До радості» Ф. Шиллера. Оптимістичний пафос твору, який став гімном Євросоюзу. Моральні і філософські проблеми в драмі «Розбійники». Карл і Франц Моори як носії протилежних світоглядних позицій. «Штюрмерські ідеї» у творі. Жанрова своєрідність. Художні відкриття Ф. Шиллера-драматурга.</p> <p>Гавриїл Романович Державін (1743-1816). «Володарям і судіям», «Пам'ятник». Специфіка розвитку літератури в Росії XVIII ст. Протест проти імперії в оді Г.Р. Державіна «Володарям і судіям». Розуміння письменником ролі літератури й мистецтва. Вірш «Пам'ятник» Г.Р. Державіна: переосмислення в ньому ідей оди Горация «До Мельпомени».</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про роман, оду, вірш, баладу. Композиція, драма.</i></p> <p><i>(ЛК) Європейське мистецтво доби Просвітництва.</i></p> <p><i>(УС) Роль України в долі Європи XVIII ст. Осередки передового українства, внесок у духовне піднесення України.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння творів Горация і Г.Р. Державіна («До</i></p>	<p><i>називає</i> ключові ідеї Просвітництва, <i>виявляє</i> їх у прочитаних творах;</p> <p><i>знає</i> видатних митців доби Просвітництва (Дж. Свіфт, Й.В. Гете, Ф. Шиллер та ін.), <i>розкриває</i> їх значення в культурному перевороті доби та національних літературах; <i>визначає</i> особливості сюжету і композиції роману Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера»;</p> <p><i>розкриває</i> жанрову своєрідність роману «Мандри Гуллівера» (поєднання реалістичних елементів і соціальної фантастики); <i>виявляє</i> специфіку езопової мови Дж. Свіфта;</p> <p><i>характеризує</i> образ Гуллівера як тип людини нового часу (активної, мислячої, енергійної), <i>визначає</i> художні засоби його створення;</p> <p><i>знаходить</i> у романі Дж. Свіфта приклади гумору, іронії, сатири, сарказму, <i>визначає</i> їх функції у творі;</p> <p><i>розкриває</i> нове розуміння природи у ліричних творах Й.В. Гете; <i>визначає</i> міфологічний зміст образів і сюжету, фольклорні елементи у віршах Й.В. Гете, Ф. Шиллера;</p> <p><i>пояснює</i>, чому ода «До радості» стала гімном Євросоюзу; <i>розкриває</i> втілення теми мистецтва і призначення митця у баладах Ф. Шиллера;</p> <p><i>визначає</i> основний конфлікт і особливості розвитку сюжету і композиції у драмі Ф. Шиллера «Розбійники»;</p> <p><i>характеризує</i> образи драми Ф. Шиллера «Розбійники», <i>висловлює</i> власне ставлення до них, <i>зіставляє</i> їх;</p> <p><i>аналізує</i> ідейний зміст і художню своєрідність оди Г.Р. Державіна «Володарям і судіям»;</p> <p><i>зіставляє</i> твори Горация і Г.Р. Державіна («До Мельпомени» і «Пам'ятник»);</p> <p><i>розкриває</i> погляди просвітителів на мистецтво, літературу, природу, людину (на підставі 1-2 праць);</p> <p><i>знає</i> про роль передового українства в розвитку Європи XVIII ст., в духовному піднесенні України у світі.</p>
---	--

		<p><i>Мельпомени» і «Пам'ятник»).</i> Елементи міфів та їх значення у творчості Й.В.Гете і Ф. Шиллера. Порівняння оригіналів і художніх перекладів. Порівняння образів Карла і Франца Моорів.</p> <p>(НД) Погляди просвітителів на мистецтво, літературу, природу, людину.</p>	
9	15	<p style="text-align: center;">СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА У ПОШУКАХ СЕБЕ І ВИСОКОГО ПОЛЬОТУ (2-3 твори за вибором учнів і вчителя)</p> <p>Річард Бах (нар. 1936). «Чайка Джонатан Лівінгстон». Сюжет твору Р. Баха як філософська метафора людського буття. Алгоричні образи повісті. Втілення прагнення до високої мети в образі чайки Джонатана. Художній конфлікт і можливість його подолання. Ознаки притчі у творі.</p> <p>Сью Таунсенд (нар. 1946). «Таємний щоденник Адріана Моула». Вразлива душа підлітка, його мрії та реалізація у житті. Адріан Моул у стосунках із членами родини, друзями. Дитячий погляд на проблеми дорослих. Гумор і іронія в повісті. Утвердження цінності людини, її духовного світу. Щоденник як основна форма розвитку сюжету. Адріан Моул – оповідач і головний герой твору.</p> <p>Космовська Барбара (нар. 1958). «Буба», «Буба: мертвий сезон» (1 за вибором). Художній світ Б. Космовської. Батьки – діти, діди – онуки. Ідея поваги й любові до людини. Сімейні цінності у творі.</p> <p>Марина Аромштам (нар. 1960). «Коли відпочивають янголи». Учителька (Марсем) та її учні: два погляди на один світ. Моральні проблеми (сімейні драми, перше кохання, конфлікти батьків і дітей, пошуки шляху в житті та ін.) та їх осмислення у творі.</p> <p>Сергій Лук'яненко (нар. 1968). «Чужий біль». Тема гри в оповіданні С. Лук'яненка. Образи минулого, сучасного і майбутнього. Зміни у внутрішньому світі головного героя.</p>	<p>Учень (учениця): <i>виявляє</i> актуальність порушених письменниками тем і проблем; <i>розкриває</i> особливості сюжету і композиції творів, їх жанрові ознаки, специфіку художнього конфлікту та його розв'язання; <i>характеризує</i> головних персонажів твору, <i>визначає</i> засоби їх створення у тексті; <i>називає</i> жанрові ознаки прочитаних творів; <i>знаходить</i> у прочитаних творах символи і <i>розкриває</i> їх зміст; <i>характеризує</i> особливості художньої оповіді творів, <i>визначає</i>, як в оповіді розкривається внутрішній стан персонажів, конфлікт; <i>зіставляє</i> персонажів творів; <i>розповідає</i> про свої улюблені книги, пояснює свій вибір, <i>визначає</i> їх художні ознаки; <i>виразно читає, аналізує</i> ліричні твори (1-2 за вибором) сучасних зарубіжних авторів; <i>називає</i> сучасні літературно-критичні статті і літературознавчі дослідження (1-2 за вибором), <i>розкриває</i> їх провідні ідеї, <i>дискутує, висловлює</i> власну точку зору щодо порушених проблем і т.д. (за матеріалами фахової преси останніх років).</p>

		<p>Символічність назви твору. Сучасна зарубіжна поезія (1-2 твори за вибором). <i>(ТЛ) Поглиблення понять про метафору, алегорію, притчу.</i> <i>(ЛК) Сучасні літературно-художні видання творів зарубіжної літератури.</i> <i>(УС) Українські перекладачі творів зарубіжної класики і сучасної літератури.</i> <i>(ЕК) Порівняння образів персонажів у їхніх стосунках зі світом, пошуках себе і свого шляху в житті. Трансформація жанру казки в повісті-притчі Р. Баха «Чайка Джонатан Лівінгстон».</i> <i>(НД) Сучасна літературна критика і сучасні літературознавчі дослідження (1-2 джерела за вибором учителя і учнів за матеріалами періодичної фахової преси).</i></p>	
10	4	<p style="text-align: center;">ПІДСУМКИ</p> <p>Узагальнення і систематизація навчального матеріалу.</p> <p><u>Завершення II семестру (+ 5 год. резерв)</u></p>	<p>Учень (учениця): знає основні епохи, напрями (їх ознаки) літературного процесу від античності до XVIII ст.; аналізує та інтерпретує твори письменників у контексті літературних напрямів і культури доби; знає визначення основних літературознавчих понять, що вивчалися протягом 5-8 класу, застосовує їх у процесі аналізу й інтерпретації тексту; визначає жанрові ознаки, специфіку образів, оповіді, мови пропонованих для вивчення творів; демонструє вміння зіставляти оригінали й переклади творів (на окремих рівнях, в окремих компонентах і цілісно), а також порівнювати твори різних видів мистецтва, твори українських і зарубіжних авторів; виявляє початкові вміння і навички дослідницької діяльності (створення доповіді, реферату, презентації, проекту, систематизація і коментар джерел, участь у дискусії, використання ресурсів бібліотек, Інтернету для збагачення кола читання і розвитку філологічних здібностей).</p>

		Для вивчення напам'ять Омар Хайям (2-3 рубаї за вибором учня) Ф. Петрарка. Сонет № 61 В. Шекспір. Сонет № 66 Ф. Шиллер. «До радості» 1 твір сучасного зарубіжного поета (за вибором учня)	

9 клас

Усього – 140 годин;
 текстуальне вивчення творів – 128 годин;
 розвиток мовлення – 6 години;
 позакласне читання – 6 години;
 резервний час – 10 годин.

№№	К-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів (за темами)
1	3	<p style="text-align: center;">ВСТУП</p> <p>Роди і жанри літератури. Літературні жанри і стилі. Перехідні явища в літературі, їх специфіка в національних літературах. <i>(ТЛ) Жанр, стиль.</i> <i>(ЛК) Жанри і стилі як органічні елементи культури. Загальне і національне в структурі жанрів і стилів.</i> <i>(УС) Жанрово-стильові тенденції в українській та зарубіжних літературах на етапах літературного процесу.</i> <i>(ЕК) Специфіка жанрів у різних національних літературах (оповідання, роман, сонет та ін.). Розмаїття індивідуальних стилів митців.</i> <i>(НД) Сучасні літературознавчі словники й довідники. Часописи з питань світової літератури.. Значення дослідницької діяльності учнів у їх підготовці до майбутньої професії.</i></p>	<p>Учень (учениця): <i>дає визначення поняття «жанр», розуміє його зв'язок із родовим поділом літератури;</i> <i>називає жанри, які належать до різних родів (епос, лірика, драма), а також міжродові утворення (наприклад, балада, поема та ін.);</i> <i>визначає жанрові ознаки творів різних жанрів (на прикладі прочитаних текстів);</i> <i>дає визначення поняття «стиль», розрізняє стилі загальні (епох, напрямів, течій) та індивідуальні (стилі письменників);</i> <i>знає складники стилю (тематика, образотворчість, сюжетно-композиційні особливості, поетична мова);</i> <i>визначає стильову своєрідність творів;</i> <i>порівнює окремі жанри в національних літературах (на прикладі прочитаних творів);</i> <i>розкриває особливості індивідуальних стилів митців (на прикладі прочитаних творів);</i> <i>наводить приклади перехідних явищ у національних літературах (на матеріалі прочитаних творів);</i> <i>знає основні сучасні літературознавчі словники й довідники (1-2), часописи з питань світової літератури (1-2), уміє ними користуватися;</i> <i>розуміє сутність та специфіку дослідницької діяльності в галузі світової літератури;</i></p>

			<p>вміє знайти потрібні джерела до теми, працювати з бібліографічними покажчиками в бібліотеках та Інтернеті; володіє методикою підготовки доповіді, написання реферату, підготовки презентації, проекту; має початкові уявлення про основні методи літературознавчих досліджень.</p>
2	36	<p style="text-align: center;">РОМАНТИЗМ</p> <p>Історичні, естетичні, філософські чинники розвитку романтизму. Основні ознаки романтизму як напряму в літературі й мистецтві. Романтизм у різних країнах.</p> <p>Генріх Гейне (1797-1856). «Книга пісень» («На півночі кедр одинокий...», «Не знаю, що стало зо мною...», «Коли розлучаються двоє...», «Вмирають люди і роки...», «Вечірні промені ясні...»). Специфіка німецького романтизму і творчість Г. Гейне. «Книга пісень»: особливості композиції збірки, образ ліричного героя, фольклорні елементи (образи, мотиви, символи, жанрові ознаки пісні та ін.). Втілення високого почуття кохання у віршах митця. Особливості поетичної мови творів.</p> <p>Джордж Ноел Гордон Байрон (1788-1824). Лірика («Хотів би жити знов у горах...», «Мій дух як ніч...», «Прометей»). «Мазепа». Вплив творчості Дж. Байрона на розвиток романтизму в Європі. Протиставлення мрії і дійсності в ліриці поета. Фольклорні і біблійні мотиви у віршах Дж. Байрона. Переосмислення образу античної міфології у поезії «Прометей». Українська тема в поемі «Мазепа». Специфіка зображення образу гетьмана у творі (монолог героя, романтичний пейзаж як засіб увиразнення образу, динаміка образу та ін.).</p> <p>Адам Міцкевич (1798-1855). «Кримські сонети» («Буря», «Бахчисарай», «Гробниця Потоцької», «Байдари», «Пілігрим», «Аю-Даг» - 3-4 за вибором учителя). Специфіка польського романтизму і творчість А.Міцкевича.</p>	<p>Учень (учениця): визначає специфічні ознаки романтизму як художнього напряму в літературі й мистецтві, чинники його розвитку (історичні, естетичні, філософські), національну специфіку в різних країнах; розповідає про основні віхи життя і творчості митців, їх внесок у духовну скарбницю національних літератур і світу; визначає провідні теми й мотиви ліричних творів письменників-романтиків; аналізує романтичні образи, засоби їх створення; знаходить у тексті, називає і розкриває зміст романтичних символів; відзначає зв'язок романтичних творів із фольклором, знаходить відповідні елементи (образи, символи, мотиви, жанрові ознаки тощо); відзначає зв'язок творів із традиціями світової культури (Біблією, філософією, мистецтвом тощо); визначає і аналізує міфологічні мотиви й образи у творчості митців; розкриває специфіку втілення української теми в романтизмі (на прикладі поеми Дж. Байрона «Мазепа»); аналізує історичне тло розвитку сюжету в художньому творі (на прикладі роману «Собор Паризької Богоматері» В.Гюго); аналізує (цілісно) ліричні вірші поетів-романтиків, поему («Мазепа» Дж. Байрона); виявляє жанрові ознаки поеми і роману доби романтизму і</p>

<p>Художнє новаторство письменника в жанрі сонету: розмаїття тематики і образності, майстерне втілення краси природи, глибокий ліризм і філософський характер, образ героя-пілігрима і патріота, проникнення східних мотивів, циклізація.</p> <p>Віктор Гюго (1802-1885). «Собор Паризької Богоматері». Творчість видатного французького романтика у світовому літературному процесі. «Живописний» романтизм і його втілення в романі письменника. Історичний колорит твору, історія як спосіб осмислення сучасності в «Соборі Паризької Богоматері». Ключова християнська ідея порятунку людства у провідних ідеях роману (добра, справедливості, любові). Яскраві персонажі твору, динамізм сюжету, гіперболічність окремих епізодів, антитеза як основний композиційний прийом. Епічність та масштабність зображень у романі. Багатозначність романтичного фіналу.</p> <p style="text-align: center;">ВЗАЄМОДІЯ РОМАНТИЗМУ І РЕАЛІЗМУ</p> <p>Олександр Сергійович Пушкін (1799-1837). Лірика (До А.П. Керн («Я пам'ятаю мить чудову...»), «Я вас кохав...», «Мадонна», «Я пам'ятник собі поставив незотлінний...»). «Євгеній Онегін». «Станційний доглядач».</p> <p>Значення творчості О.С. Пушкіна для розвитку російської та світової літератури. Провідні мотиви його лірики. Тема кохання і призначення мистецтва у віршах митця.</p> <p>Взаємодія романтизму і реалізму в романі О.С. Пушкіна «Євгеній Онегін». Реалістичне висвітлення романтичних тем (кохання, відчуження особистості, життя і смерті, розладу мрії та дійсності тощо) і образів (Онегін – Тетяна, Ленський – Ольга). Традиції світової літератури і культури у творі (вплив Дж. Байрона та ін.). Дзеркальна композиція (лист Тетяни – відповідь Онегіна – дуель – лист Онегіна –</p>	<p>взаємодії романтизму із реалізмом (на прикладі творів «Мазепа» Дж. Байрона, «Євгеній Онегін» О.С. Пушкіна, «Герой нашого часу» М.Ю. Лермонтова, «Собор Паризької Богоматері» В.Гюго);</p> <p><i>визначає</i> особливості віршового розміру, строфічної організації поетичних творів (на прикладах прочитаних текстів);</p> <p><i>відзначає</i> художнє новаторство митців – відкриття нових тем і мотивів, збагачення художньої мови, нові рішення в галузі образотворчості, жанрів тощо;</p> <p><i>порівнює</i> оригінали (за умови володіння іноземною мовою), художні переклади, переспіви творів письменників;</p> <p><i>встановлює</i> трансформацію байронічних мотивів у російському романтизмі (О.С. Пушкін, М.Ю. Лермонтов);</p> <p><i>аналізує</i> трансформацію біблійних мотивів у творах письменників;</p> <p><i>виявляє</i> схожість і відмінності в підходах митців у розкритті теми «пам'ятника» (Горацій, О.С. Пушкін);</p> <p><i>порівнює</i> образи Євгенія Онегіна і Печоріна;</p> <p><i>розповідає</i> про роль України в житті і творчості митців, <i>пояснює</i> посилення інтересу Європи до України в добу романтизму;</p> <p><i>знає</i> імена видатних українських перекладачів творів європейських романтиків;</p> <p><i>розуміє</i> відкритість романтизму як художнього напрямку, його взаємодію з іншими напрямами, <i>демонструє</i> формування реалістичних тенденцій у межах романтизму (на прикладі романів «Євгеній Онегін» О.С. Пушкіна, «Герой нашого часу» М.Ю. Лермонтова, повісті «Станційний доглядач» О.С.Пушкіна);</p> <p><i>виявляє</i> особливості індивідуальних стилів митців (на прикладі прочитаних творів);</p> <p><i>розкриває</i> провідні ідеї європейських романтиків;</p> <p><i>називає</i> імена українських дослідників літератури доби романтизму, <i>визначає</i> ключові положення їхніх праць (на</p>
---	--

	<p>відповідь Тетяни). Зображення різних сфер життя (історії і сучасності, столиці і провінції, народних звичаїв і кола культурних інтересів суспільства тощо). Художнє новаторство О.С. Пушкіна (у жанрі, мові, авторській позиції, підході до дійсності).</p> <p>Основні проблеми повісті «Станційний доглядач». Біблійні мотиви у творі. Зміни образу головного героя, Самсона Виріна з розвитком сюжету. Трагічний пафос повісті. Майстерність О.Пушкіна у правдивому відтворенні драматичної долі «маленької людини».</p> <p>Михайло Юрійович Лермонтов (1814-1841). Лірика («Сосна», «І нудно і сумно...», «На дорогу йду я в самотині...»). «Герой нашого часу».</p> <p>Мотиви світової скорботи у ліриці М.Ю. Лермонтова. Зв'язок творчості митця із традиціями європейського романтизму (Дж. Байрона, Г. Гейне та ін.).</p> <p>Особливості розвитку сюжету і композиції в романі «Герой нашого часу». Зв'язок твору з історичною і духовною атмосферою доби. Складність образу Печоріна, засоби його розкриття, духовна трагедія. Печорін у системі інших образів. Новаторство М.Ю. Лермонтова в жанрі роману.</p> <p><i>(ТЛ) Поглиблення понять про поему (романтична), роман (роман у віршах, філософсько-психологічний), віршовий розмір. Строфа (онегінська).</i></p> <p><i>(ЛК) Романтизм у різних видах мистецтва (живопис, музика та ін.). Музеї Г. Гейне в Німеччині (Дюссельдорф), О.С. Пушкіна (Санкт-Петербург), М.Ю. Лермонтова (Москва, Тархани). Пам'ятники митцям в Україні та за кордоном. .</i></p> <p><i>(УС) Україна в житті і творчості зарубіжних митців.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння віршів «На півночі кедр одинокий...» Г. Гейне і «Сосна» М.Ю. Лермонтова. Трансформація байронічних мотивів у творчості О.С. Пушкіна і М.Ю. Лермонтова. Тема «пам'ятника» у творчості</i></p>	<p>підставі 1-2 джерел);</p> <p><i>володіє</i> вміннями роботи з коментарями до художнього тексту; <i>вміє</i> знайти потрібні джерела до теми, працювати з бібліографічними покажчиками в бібліотеках та Інтернеті; <i>володіє</i> методикою опрацювання літературознавчого джерела, складання плану (плану-конспекту) прочитаної статті, підготовки доповіді за темою опрацьованої статті, написання реферату на задану тему.</p>
--	--	---

		<p><i>Горація, О.С. Пушкіна. Порівняння образів Євгенія Онегіна і Печоріна. Порівняння оригіналів, художніх перекладів, переспівів.</i></p> <p>(НД) Провідні ідеї європейських романтиків. Українські науковці про романтизм. Коментарі до роману «Євгеній Онегін».</p>	
3	20	<p style="text-align: center;">РЕАЛІЗМ</p> <p>Поняття про реалізм та історія його формування. Характерні ознаки реалізму як літературного напрямку (зв'язок із дійсністю, аналітизм, типовість образів і ситуацій, розкриття впливу соціального середовища на людину, критичний пафос, дослідження життя суспільства, психологізм та ін.). Взаємодія реалізму з іншими напрямками ХІХ ст. (романтизмом, натуралізмом).</p> <p>Оноре де Бальзак (1799-1850). «Гобсек», «Шагренева шкіра». Основні віхи творчості та особливості світогляду письменника. «Людська комедія»: історія написання, художня структура, тематика і проблематика, образи. Повість «Гобсек» у структурі «Людської комедії». Сюжетно-композиційні особливості твору («розповідь у розповіді»). Багатогранність образу Гобсека (як соціального типу доби, як філософа та ін.), засоби його створення (портрет, психологічна деталь, монолог, вчинки, філософське ставлення до життя та ін.). Міфологізм та символічність повісті «Шагренева шкіра». Поєднання фантастики та реальності у творі. Образ головного героя та його значення у розкритті провідної ідеї повісті. Засудження егоїзму, нестримного прагнення до збагачення. Повчальний сенс трагічного фіналу повісті.</p> <p>Микола Васильович Гоголь (1809-1852). «Сорочинський ярмарок». Петербурзькі повісті («Шинель»). «Ревізор». Петербурзький етап життя і творчості письменника. Цикл петербурзьких повістей: основні теми і проблеми.</p>	<p>Учень (учениця): <i>дає визначення</i> поняття «реалізм», <i>називає</i> його провідні ознаки, <i>виявляє</i> їх у прочитаних творах; <i>розуміє</i> особливості взаємодії реалізму з іншими напрямками ХІХ століття (романтизмом, натуралізмом); <i>розкриває</i> специфіку взаємодії реалізму і романтизму на прикладі прочитаних творів (О. де Бальзака, М. Гоголя); <i>розповідає</i> про основні віхи життя й творчості митців; <i>розкриває</i> особливості світогляду письменників; <i>визначає</i> актуальні проблеми, теми творів; <i>встановлює</i> сюжетно-композиційні особливості повістей і оповідання митців, специфіку художньої оповіді в них (від 1-ої, від 3-ої особи), роль образів оповідача і розповідача у тексті; <i>аналізує</i> прочитані тексти цілісно і в окремих фрагментах; <i>аналізує</i> образи персонажів як типові із визначенням засобів їх створення (портрет, психологічні деталі, інтер'єр, мова, стосунки із середовищем, з іншими персонажами та ін.); <i>дає визначення</i> понять «психологізм», «міфологізм», <i>розкриває</i> специфіку цих понять у прочитаних творах; <i>інтерпретує</i> вчинки персонажів, <i>дає</i> їм власну оцінку, <i>висловлює</i> судження щодо певних ситуацій, <i>аргументує</i> свою позицію прикладами, цитатами з текстів; <i>виявляє</i> біблійні мотиви у творчості митців (М.В. Гоголя, Ф.М. Достоєвського); <i>встановлює</i> художнє новаторство О. де Бальзака (у створенні «зрізів» різних верств суспільства), М.В. Гоголя,</p>

<p>Фольклорні мотиви та образи у повісті «Сорочинський ярмарок». Образ Рудого Панька в реалізації художнього задуму письменника. Національний колорит повісті. Яскраві персонажі, динамічний сюжет, особливості мови твору.</p> <p>«Шинель» у системі циклу петербурзьких повістей М. Гоголя. Побутовий, психологічний і філософський плани твору «Шинель». Особливості сюжету і композиції. Образ Башмачкіна та засоби його створення. Образ столиці (як чужого й ворожого для людини простору). Трактування фіналу, значення елементів фантастики в реалістичному творі.</p> <p>Тематика і проблематика комедії «Ревізор». Композиційні особливості розгортання драматичного конфлікту. Образ провінційного містечка та характеру його мешканців. Роль образу Хлестакова у розкритті провідної ідеї твору. Засоби творення комічного.</p> <p>Художнє новаторство М.В. Гоголя у відкритті теми «маленької людини».</p> <p>Федір Михайлович Достоевський (1821-1881). «Хлопчик у Христа на ялинці». Розвиток гоголівської традиції зображення трагічної долі «маленької людини» в оповіданні Ф.М. Достоевського «Хлопчик у Христа на ялинці». Образ міста. Образ дитини та його філософський зміст у художній свідомості митця. Християнська ідея любові до людини.</p> <p>Антон Павлович Чехов (1860-1904). «Людина в футлярі», «Іонич». Творчість видатного російського письменника, українські шляхи його долі. Символічне значення образу «людини у футлярі», трагічна життєва історія вчителя Белікова як загорога від бажання заховатися від світу та відокремитися від суспільства. Деградація особистості в оповіданні «Іонич». Перетворення талановитого, працьовитого лікаря Дмитра Старцева на жадібного і байдужого обивателя: причини виродження людини. Проблемно-тематичні, композиційні, жанрові, стильові</p>	<p>Ф.М. Достоевського, А.П.Чехова (у розробці теми «маленької людини»);</p> <p><i>розкриває</i> специфіку аналітичного підходу письменників до зображення дійсності (зображення людини у зв'язках із середовищем, змалювання різних верств суспільства, точність деталей і описів тощо);</p> <p><i>розповідає</i> про зв'язки письменників із Україною, увічнення їх пам'яті в музеях і пам'ятниках, втілення образів і сюжетів їхніх книг у творах мистецтва;</p> <p><i>порівнює</i> особливості втілення теми грошей та їх згубного впливу на людину й суспільство у творчості О. де Бальзака, М.В. Гоголя, А.П.Чехова (на прикладі прочитаних творів);</p> <p><i>зіставляє</i> образи «маленьких людей» у творах М.В. Гоголя, Ф.М. Достоевського, А.П.Чехова, засоби їх зображення у творах письменників;</p> <p><i>знає і розкриває</i> основний зміст історико-літературних праць, присвячених поетиці реалізму;</p> <p><i>вміє</i> знайти потрібні джерела до теми, працювати з бібліографічними покажчиками в бібліотеках та Інтернеті;</p> <p><i>володіє</i> методикою опрацювання літературознавчого джерела, складання плану (плану-конспекту) прочитаної статті, підготовки доповіді за темою опрацьованої статті, написання реферату за заданою темою.</p>
--	--

	<p>особливості творів А.Чехова. (ТЛ) Поглиблення понять про образ (типовий), повість (соціально-психологічна, соціально-побутова, філософська), оповідання, художню деталь (психологічна). Психологізм, інтер'єр. (ЛК) Біблійні мотиви у творчості М.В. Гоголя («Шинель»), Ф.М. Достоевського («Хлопчик у Христа на ялинці»). Реалізм у різних видах мистецтва (живопис, музика та ін.). Утілення образів і сюжетів творів О. де Бальзака, М.В. Гоголя, Ф.М. Достоевського у мистецтві (ілюстраціях, кіно, театрі тощо). (УС) О. де Бальзак і Україна. Значення М.В. Гоголя для розвитку української та зарубіжних літератур. Літературні музеї О. де Бальзака у Франції, М.В. Гоголя і А.П. Чехова в Україні і Росії, Ф.М. Достоевського у Росії. Пам'ятники митцям в Україні та за кордоном. (ЕК) Зіставлення специфіки розкриття теми грошей та їх впливу на людину в творчості О. де Бальзака і М.В. Гоголя. Зіставлення образів Баимачкіна (М.В. Гоголь) і хлопчика (в оповіданні Ф.М. Достоевського). (НД) О. де Бальзак про задум «Людської комедії». Видатні гоголезнавці та їх провідні ідеї.</p> <p>Завершення I семестру (+ 5 год. резерв)</p>	
4	<p>43 ПЕРЕХІД ДО МОДЕРНІЗМУ Модернізм як духовний переворот у мистецтві та літературі. Взаємодія романтизму і модернізму (на ранньому етапі модернізму). Шарль Бодлер (1821-1867). «Альбатрос», «Відповідності», «Гімн красі». Ш. Бодлер – пізній романтик і зачинатель модернізму. Збірка «Квіти зла» (загальна характеристика). Основний конфлікт у вірші «Альбатрос», символіка образу Альбатроса. Розуміння краси та призначення мистецтва («Гімн красі»).</p>	<p>Учень (учениця): розкриває зміну світоглядних та естетичних засад літератури і мистецтва на межі XIX-XX ст.; виявляє характерні ознаки модерністських течій і явищ у художніх творах; розуміє взаємодію романтизму і модернізму (на ранньому етапі модернізму), реалізму і модернізму (на зрілому етапі модернізму); розповідає про основні віхи життя і творчості митців;</p>

<p>Теоретичні засади і художні відкриття поезії французького символізму.</p> <p>Поль Верлен (1844-1896). «Поетичне мистецтво», «Осінь пісня», «В серці і сльози, і біль...». Естетичні погляди поета у вірші «Поетичне мистецтво». Зображення пейзажів природи і душі в «Осіній пісні». Сугестивність, музичність, живописність лірики.</p> <p>Артюр Рембо (1854-1891). «П'яний корабель», «Голосівки», «Відчуття». Художнє новаторство А. Рембо. Епічний зміст, символічні образи програмного вірша «П'яний корабель». Поєднання рис імпресіонізму і символізму в сонеті «Голосівки». Образ ліричного героя.</p> <p>Стефан Малларме (1842-1898). «Дар поезії», «Лебідь». Ідея «чистої поезії» у творчості французького митця. Вплив С. Малларме на розвиток провідних течій модернізму. Шлях від творчого задуму до його втілення у вірші «Дар поезії». Антитеза як основний прийом творення художнього світу в сонеті «Лебідь». Особливості художнього світовідчуття поета.</p> <p>Нові тенденції у драматургії кінця XIX – початку XX століть (загальна характеристика).</p> <p>Генрік Ібсен (1828-1906). «Ляльковий дім». Роль Г. Ібсена в розвитку світової драматургії, його новаторство. «Ляльковий дім» як соціально-психологічна драма. Особливості драматичного конфлікту та розвиток сценічної дії (зовнішньої і внутрішньої). Композиція п'єси. Образна система. Підтекст. Символіка. Відкритість фіналу.</p> <p>М. Метерлінк (1862-1949). «Синій птах». Вплив французького символізму на формування стилю М. Метерлінка. «Театр мовчання» як зразок символістської драми. Філософська казка про сенс людського життя «Синій птах». Жанрові ознаки, проблематика, тематика, система образів. Ідея постійного прагнення вперед у п'єсі.</p> <p>Бернард Шоу (1856-1950). «Пігмаліон». Особливості</p>	<p><i>визначає та ілюструє</i> текстовими прикладами риси їх індивідуального стилю;</p> <p><i>виявляє</i> у творах письменників провідні проблеми, теми, мотиви;</p> <p><i>характеризує</i> художні образи (персонажі, образ автора, образ ліричного героя або героїні), <i>виявляє</i> в тексті художні засоби їх створення;</p> <p><i>аналізує</i> твори різних родів і жанрів у єдності змісту та форми; <i>встановлює</i> зв'язок творів письменників XX ст. з розвитком історії та культури;</p> <p><i>виявляє</i> елементи фольклору і міфу в прочитаних текстах, особливості авторської інтерпретації фольклорних і міфологічних елементів;</p> <p><i>виявляє</i> національне і загальнолюдське у творах письменників (на рівні тем, проблем, мотивів, образів, мови тощо);</p> <p><i>висловлює</i> власні судження щодо актуальних тем і проблем, образів і подій творів, <i>аргументує</i> свою думку прикладами з тексту, відповідними цитатами;</p> <p><i>вміє</i> вести полеміку щодо творів письменників;</p> <p><i>розповідає</i> про основні віхи життя і творчості митців;</p> <p><i>знає</i> факти біографії і творчості письменників, пов'язані з Україною;</p> <p><i>знає</i> українські переклади творів, <i>зіставляє</i> їх з оригіналами (за умови володіння іноземною мовою);</p> <p><i>здійснює</i> пошуково-дослідницьку діяльність в галузі літератури (збирання відомостей про письменників, систематизація фактів, аналіз окремих літературних явищ, підготовка повідомлення, презентації тощо);</p> <p><i>користується</i> літературознавчими словниками, енциклопедіями та іншими видами джерел (в тому числі Інтернет-ресурсами);</p> <p><i>вміє</i> знайти потрібні джерела до теми, працювати з бібліографічними покажчиками в бібліотеках та Інтернеті;</p> <p><i>володіє</i> методикою опрацювання літературознавчого джерела,</p>
---	--

		<p>світогляду Б. Шоу. Специфіка втілення античного міфу у п'єсі «Пігмаліон». Динаміка образу Елізи Дулітл. Ідеї «одухотворення» людини і життя засобами мистецтва, збереження національної культури, розвитку мови.</p> <p>Взаємодія модернізму і реалізму (на зрілому етапі модернізму).</p> <p>Михайло Опанасович Булгаков (1891-1940). «Собаче серце». Українські сторінки життя і творчості М.О. Булгакова. М.О. Булгаков і влада, трагедія митця. «Собаче серце» як метафора соціальних експериментів революційної доби. Конфлікт натовпу, масової свідомості та інтелекту, культури. Персонажі-«двійники» (Шариков – Швондер).</p> <p><i>(ТЛ) Модернізм, символізм, імпресіонізм, «нова драма», ібсенізм.</i></p> <p><i>(ЛК) Художній синтез (філософії і літератури, різних напрямів, течій, жанрів). Музей М.О. Булгакова в Україні (Київ).</i></p> <p><i>(УС) Українські перекладачі творів зарубіжної літератури кінця ХІХ- початку ХХ ст.</i></p> <p><i>(ЕК) Порівняння оригіналів і художніх перекладів творів (в окремих фрагментах і цілісно).</i></p> <p><i>(НД) Сучасні науковці про модернізм.</i></p>	<p>складання плану (плану-конспекту) прочитаної статті, підготовки доповіді за темою опрацьованої статті, написання реферату за заданою темою.</p>
5	24	<p align="center">СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА ЖИТТЯ, ІСТОРІЯ, КУЛЬТУРА (2-3 твори за вибором учнів і вчителя)</p> <p>Шолом-Алейхем (1859-1916). «Тев'є-молочар» та його втілення в сучасному світовому мистецтві. Тема історичного зламу, який пройшов крізь долю людини і народу на межі ХІХ-ХХ ст. Образна система твору. Філософські проблеми. Народний гумор. Сучасні інтерпретації твору в театрі, кіно та інших видах мистецтва.</p>	<p>Учень (учениця): знає основні відомості про життя і творчість митців; виявляє актуальні проблеми, теми в прочитаних творах, їх зв'язок із проблемами суспільства, історії, культури, існування людини, її морального вибору; виявляє ознаки різних літературних напрямів у прочитаних творах;</p>

<p>Рей Дуглас Бредбері (нар. 1920). «451° за Фаренгейтом». Тривога за майбутнє суспільства в романі-антиутопії «451 за Фаренгейтом». Тема знецінення культури. Провідні мотиви твору – книги (читання), пожежі, тотального контролю, інакомислення та ін. Натовп і влада. Важке прозріння особистості в тоталітарному суспільстві.</p> <p>Гарпер Лі (нар. 1926). «Убити пересмішника». Проблема входження молоді в дорослий світ, зіткнення із жорстокістю. Моральні ідеали у творі.</p> <p>Ерік Вольф Сігел (1937-2010). «Історія одного кохання». Розповідь про зворушливе і трагічне кохання студента, сина мільйонера, до дочки бідного італійського емігранта. Проблеми життя і смерті, любові й відданості у творі.</p> <p>Крістіне Нестлінгер (нар. 1936). «Маргаритко, моя квітко». Розповідь про дорослішання Маргарити Закмайер, родинні цінності, спілкування дітей і дорослих. Тема першого кохання у творі. Особливості композиції повісті.</p> <p>Кіноповісті та кіноромани (1-2 твори за вибором). Сучасна зарубіжна поезія (1-2 твори за вибором). <i>(ТЛ) Класична і масова література. Рецензія. Поглиблення поняття про «художність».</i> <i>(ЛК) Бібліотечні та Інтернет-ресурси, їх використання для збагачення кола читання, розвитку навичок творчої роботи з книгою. Взаємодія різних видів мистецтва (кіно і література та ін.), комп'ютерних технологій і літератури. Сучасні літературно-художні видання, Інтернет-портали творів зарубіжної літератури. Міжнародні літературні премії.</i> <i>(УС) Українські перекладачі творів зарубіжної класики і сучасної літератури.</i> <i>(ЕК) Переосмислення сюжетів, образів, мотивів світової літератури і культури у творах сучасних зарубіжних авторів.</i> <i>(НД) Літературна критика і сучасні дослідження щодо</i></p>	<p><i>знає</i> характерні ознаки різних жанрів, <i>виявляє</i> їх у творах письменників; <i>розкриває</i> особливості стилю прочитаних творів в оригіналах (за умови володіння іноземною мовою) і українських перекладах; <i>характеризує</i> образи провідних героїв, <i>простежує</i> особливості їх внутрішньої зміни, <i>відзначає</i> відповідні художні засоби; <i>демонструє</i> на прикладах переглянутих кіноповістей і кінороманів (за вибором) взаємодію різних видів мистецтва в сучасний період; <i>створює рецензію</i> (усну або письмову) на сучасний твір літератури, кіномистецтва (кіноповісті, кінороману) або театрального мистецтва; <i>обстоює</i> власну точку зору, <i>веде полеміку</i> щодо актуальних проблем і тенденцій розвитку сучасної літератури, в тому числі в аспекті її взаємодії з іншими видами мистецтва; <i>презентує</i> свої улюблені твори сучасної літератури на уроці, виявляє в них риси художності; <i>володіє</i> навичками роботи з бібліотечними фондами, Інтернет-ресурсами з метою пошуку необхідної книги, творчого читання; <i>знає</i> популярні книжкові серії для молоді, сучасні літературно-художні видання, Інтернет-портали творів зарубіжної літератури; <i>аналізує</i> твори сучасних зарубіжних авторів у єдності змісту і форми; <i>знає</i> визначні міжнародні літературні премії сучасності; <i>називає</i> зарубіжних письменників-лауреатів міжнародних премій у галузі художньої літератури, твори митців, відзначені преміями. <i>вміє</i> знайти потрібні джерела до теми, працювати з бібліографічними покажчиками в бібліотеках та Інтернеті; <i>володіє</i> методикою опрацювання літературознавчого джерела, складання плану (плану-конспекту) прочитаної статті, підготовки доповіді за темою опрацьованої статті, написання</p>
---	--

		<i>розвитку новітньої літератури (за матеріалами періодичної фахової преси).</i>	реферату на задану тему; <i>розкриває</i> провідні ідеї сучасних літературно-критичних і літературознавчих праць (1-2 за вибором), <i>дискутує, висловлює</i> власну точку зору щодо порушених проблем і т.д. (за матеріалами фахової преси останніх років).
6	4	<p style="text-align: center;">ПІДСУМКИ</p> <p>Узагальнення і систематизація навчального матеріалу.</p> <p style="text-align: center;"><u>Завершення II семестру (+ 5 год. резерв)</u></p>	<p>Учень (учениця): <i>визначає</i> основні етапи літературного процесу XIX-XX ст., їх особливості, зв'язок із розвитком культури і мистецтва; <i>розрізняє</i> літературні напрями, течії, роди, жанри XIX-XX ст.; <i>встановлює</i> жанрово-родову приналежність творів, їх жанрову і стильову своєрідність; <i>називає</i> представників різних літературних напрямів, течій, мистецьких тенденцій, <i>виявляє</i> їхній внесок у національну і світову скарбницю художніх цінностей; <i>застосовує</i> літературознавчі поняття в процесі аналізу та інтерпретації літературних творів; <i>аналізує, оцінює, порівнює</i> літературні твори і явища; <i>виявляє</i> вміння і навички дослідницької діяльності (створення доповіді, реферату, презентації, проекту, систематизація і коментар джерел, участь у дискусії, використання ресурсів бібліотек, Інтернету для збагачення кола читання і розвитку філологічних здібностей).</p>
		<p>Для вивчення напам'ять Г. Гейне. «Не знаю, що стало зо мною...» О. Пушкін. Лист Тетяни до Онегіна, або лист Онегіна до Тетяни, або вірш (1 за вибором учня) М.Ю. Лермонтов. «На дорогу йду я в самотині...» А. Міцкевич. «Аю-Даг» П. Верлен. «Осіньна пісня» 1 твір сучасного зарубіжного поета (за вибором учня)</p>	

СПИСОК ТВОРІВ ДЛЯ ДОДАТКОВОГО ЧИТАННЯ
Для уроків позакласного читання і уроків із резервного часу
(за вибором учителя)

8 клас

Апдайк Дж. «Завтра, завтра, завтра»
Бомарше П.О. «Севільський цирульник»
Бунін І. О. «Красуня», «Антонівські яблука» (1 за вибором учителя)
Вордсворт В. Сонет «До прекрасного», балади (1-2 за вибором учителя)
Гріммельсгаузен Г.Я.К. «Незвичайні пригоди Сімпліція Сімпліссимуса» (огляд, 2-3 уривки за вибором учителя).
Гурамішвілі Д. Поезії (2-3 за вибором)
Думбадзе Н. «Я, бабуся, Іліко та Іларіон»
Лопе де Вега. «Собака на сні», «Фуенте Овехуна (Овече джерело)» (1 за вибором учителя)
Мелвілл Г. «Мобі Дік, або Білий Кит»
Мільтон Дж. «Втрачений рай» (огляд, 2-3 уривки за вибором учителя).
Мольєр. «Тартюф»
«Пісня про нібелунгів» (огляд, 2-3 уривки за вибором учителя)
Рабле Ф. «Гаргантюа і Пантагрюель» (огляд, 2-3 уривки за вибором учителя).
Распутін В. Г. «Уроки французької», «Прощання з Матьорою» (1 за вибором)
Рудакі. Газелі, рубаї, бейти (за вибором)
Руставелі Ш. «Витязь у тигровій шкурі».
Софокл. «Антигона».
Толкін Дж. Р.Р. «Володар Перснів»
Фонвізін Д.І. «Недоросток»
Чичибабин Б. Поезії (за вибором)
В. Шекспір. «Приборкання непокірної», «Сон літньої ночі» (1 за вибором учителя)
Японські поети XVII-XIX ст. (Мацуо Басьо, Йоса Бусон, Кобаясі Ісса, Масаока Сікі – 1-2 за вибором учителя, 4-6 вибраних віршів).
Із сучасної літератури
Гордер Ю. «Світ Софії», «У дзеркалі, у загадці» (1 за вибором учителя і учнів)
Старк У. «Диваки і зануди»
Шведер О. Г. «Сни шовкопряда»

9 клас

Акутагава Р. «Ніс» та ін. (1 за вибором)
Бальзак О. «Батько Горіо».
Бодлер Ш. «Вірші в прозі» (3-5 за вибором).
Бронте Ш. «Джейн Ейр»
Гоголь М.В. «Ніс», «Портрет».
Грибоедов О.С. «Лихо з розуму».
Достоевський Ф. «Бідні люди», «Принижені й скривджені» (1 за вибором)
Кузнецов А.В. «Бабин Яр»
Купрін О.І. «Гранатовий браслет», «Суламіфь» (1 за вибором)
Лермонтов М.Ю. «Мцирі»
Манн Т. «Маріо і чарівник»
Меріме П. «Кармен»

Некрасов В.П. «В окопах Сталінграду» та ін. (1 за вибором учителя)
О. де Бальзак. «Батько Горіо»
Оруелл Дж. «Ферма тварин»
Остін Дж. «Емма», «Гордість та упередження» (1 за вибором учителя)
По Е. «Ельдорадо» та ін.
Пушкін О.С. «Маленькі трагедії» (1 за вибором учителя)
Ремарк Е.М. «Три товариші», «Життя в борг» (1 за вибором учителя)
Сенкевич Г. «Камо грядеші?»
Стругацькі А. і Б. «Важко бути богом»
Платонов А. «Повернення»
Чехов А.П. «Агрус», «Про любов», «Скрипка Ротшильда» (1-2 за вибором учителя)

Із сучасної літератури

Бредбері Р. «Кульбабове вино», «Марсіанські хроніки» (1 за вибором учителя і учнів)
Гордер Ю. «Помаранчева дівчинка»
Леві М. «Усе, що не було сказано»
Космовська Б. «Позолочена рибка»
Фоер Дж. «Повна ілюмінація», «Страшно гучно і занадто близько» (1 за вибором учителя і учнів)

Кіноповісті та кіноромани

Еймі Бендер. «Таємний знак» (США, 2010, реж. М. Агрело); Хосе Рівера, Тім Салліван. «Листи до Джульетти» (США, 2010, реж. Г. Вінік); Марк Арен (Карен Маркарян). «Мій хлопець – янгол» (Росія, 2011, реж. В. Сторожева) або інші (1-2 за вибором); Морпурго М. «Бойовий кінь» (США, 2011, реж. С. Спілберг) (1-2 за вибором учителя і учнів).

Сучасна науково-методична література для вчителя

Нормативні документи

1. Про загальну середню освіту. Верховна Рада України (Закон від 13.05.1999 р № 651-IV): <http://pedpresa.com.ua/documents/view/2>
2. Концепція літературної освіти в 11-річній загальноосвітній школі (наказ МОН № 58 від 26.01.2011р.) // Директор школи (Шкільний світ). – 2011. – № 27/28. – С. 58-63; http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/13508/
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Освітня галузь «Мови і літератури» (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392) // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2012. – № 4-5. – С. 3-56; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-p>.

Монографії, посібники, словники, довідники

1. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури: Посібник / Н. Й. Волошина, О. М. Бандура, О. А. Гальонка та ін.; [за ред. Н. Й. Волошиної] – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с.
2. Волошук Е. Технэ майевтике: Теория и практика анализа литературного произведения / Е. Волошук, Б. Бегун // Тема. – 1977. – № 1/2. – 248 с.
3. Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М., Гринчак Н.І. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: Навчальний посібник / Г.Й. Давиденко, Г.М. Стрельчук, Н.І. Гринчак. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
4. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології / І. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
5. Зарубіжна література ХІХ століття: Посібник [за ред. О.М. Ніколенко, В.І. Мацапури]. – К. : ВЦ «Академія», 1999. – 360 с. (Серія «Відкритий урок»)
6. Зарубіжна література ХХ століття: Посібник [за ред. О.М. Ніколенко, Т.М. Конєвої]. – К. : ВЦ «Академія», 1998. – 320 с. (Серія «Старшокласникам і абітурієнтам»)
7. Зубрицька М. Ното legens: читання як соціокультурний феномен / М. Зубрицька. – Львів : Літопис, 2004. – 352 с.
8. Ісаєва О. О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури: Посібник для вчителя / О. О. Ісаєва. – К. : Ленвіт, 2000. – 184 с.
9. Ісаєва О.О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури : Монографія / О. О. Ісаєва. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. – 380 с.
10. Історія зарубіжної літератури ХХ ст.: Навчальний посібник / В.І. Кузьменко, О.О. Гарачковська, М.В. Кузьменко та ін. — К. : ВЦ «Академія», 2010. – 496 с. (Серія «Альма матір»)
11. Кичук Н. Формування творчої особистості вчителя / Н. Кичук. – К. : Либідь, 1991. – 222 с.
12. Клименко Ж. В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи / Ж. В. Клименко. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. – 340 с.
13. Клименко Ж. В. Зарубіжна література. Позакласні заходи. 5-6 класи: Посібник для вчителя / Ж. В. Клименко, О. О. Ісаєва – Харків: Веста : Видавництво «Ранок», 2004. – 128 с.
14. Клименко Ж. В. Зарубіжна література. Позакласні заходи. 7 -8 класи: посібник для вчителя / Ж. В. Клименко, О. О. Ісаєва. – Харків: Веста : Видавництво «Ранок» , 2004. – 128 с.
15. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія) / О.М. Куцевол. – К.: Освіта України, 2009. – 494 с.

16. Куцевол О.М. Світ Шекспіра: Посібник для вчителя / О.М. Куцевол. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – 288 с. (Серія «Бібліотека вчителя зарубіжної літератури»)
17. Матвіїшин В.Г. Український літературний європеїзм / В.Г. Матвіїшин. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 264 с.
18. Мацевко-Бекерська Л.В. Методика викладання світової літератури: Навчально-методичний посібник / Л.В. Мацевко-Бекерська. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 320 с.
19. Методика преподавания литературы [под ред. О. Богдановой]. – М.: Академия, 2000. – 400 с.
20. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник / Л. Ф. Мірошніченко – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 432 с.
21. Мірошніченко Л. Ф., Дишлюк Ю.М. Зарубіжна література. Позакласні заходи. 9-11 кл.: Посібник для вчителя / Л. Ф. Мірошніченко, Ю. М. Дишлюк. – Харків: Ранок, 2004. – 208 с.
22. Мойсеїв І. Зарубіжна література в людинотворчому вимірі / І. Мойсеїв. – К.: Генеза, 2003.
23. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX ст. Доба романтизму / Д.С. Наливайко, К.О. Шахова. – К.: Заповіт, 1997. – 464 с.
24. Наукові основи методики літератури [за ред. Н. Волошиної]. – К.: Ленвіт, 2002. – 344 с.
25. Ніколенко О.М. Романтизм у поезії (Г. Гейне, Дж. Г. Байрон, А. Міцкевич, Г. Лонгфелло): Посібник для вчителя / О.М. Ніколенко. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – 176 с. (Серія «Бібліотека словесника»)
26. Ніколенко О. М., Куцевол О.М. Сучасний урок зарубіжної літератури: Посібник. 5-11 класи / О. М. Ніколенко, О. М. Куцевол – К.: ВЦ «Академія», 2003. – 288 с.
27. Ніколенко О.М., В.І. Мацапура. Літературні епохи, напрями, течії / О.М. Ніколенко, В.І. Мацапура. – К.: Педагогічна преса, 2004. – 128 с.
28. Ніколенко О.М., О.В. Орлова, Т.М. Конєва. Зарубіжна література: Тести: Посібник / О.М. Ніколенко та ін. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 352 с.
29. Ніколенко О.М., І.О. Філіна. Філософія життя у китайській та японській літературах (Лі Бо, Ду Фу, Мацуо Басьо та ін.): Посібник для вчителя. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – 192 с. (Серія «Бібліотека вчителя зарубіжної літератури»)
30. Оліфіренко С. М. Мандрівка Інтернет-сторінками зарубіжної літератури: Посібник для вчителів і учнів 8-11 класів / С. М. Оліфіренко – Київ: Грамота, 2007. – 344 с.
31. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах / Є. Пасічник. – К.: Ленвіт, 2000. – 384 с.
32. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник; [за ред. О. І. Пометун] – К.: АСК, 2004 – 192 с.
33. Професія – вчитель літератури: Словник-довідник [упор. Т. Чередник]. – Тернопіль: Мандрівець, 2009. – 140 с.
34. Ситченко А. Л. Методика викладання літератури: Термінологічний словник [за ред. А. Л. Ситченко] / А. Л. Ситченко, В. І. Шуляр, В. В. Гладишев. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2008. – 132 с.
35. Ситченко А. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу / А. Ситченко. – К.: Ленвіт, 2004.
36. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи. Антологія [за заг. ред. Д.С. Наливайка]. – К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2009. – 487 с.
37. Таранік-Ткачук К.В. Від Вітмена до Маркеса: Матеріали до уроків зарубіжної літератури / К.В. Таранік-Ткачук. – Тернопіль: Мандрівець, 2005. – 196 с.; Біла

- церква : Дельфін, 2011. – 220 с.
38. Таранік-Ткачук К.В. Стилiстичний аналіз художнього твору на уроках зарубіжної літератури / К.В. Таранік-Ткачук. – К.: Грамота, 2008. – 128 с.
 39. Чижевський Д.І. Історія української літератури / Д.І. Чижевський. – К.: ВЦ «Академія», 2003. – 568 с. (Серія «Альма-матер»)
 40. Чижевський Д.І. Порівняльна історія слов'янських літератур / Д.І. Чижевський. – К.: ВЦ «Академія», 2005. – 288 с. (Серія «Альма-матер»)
 41. Шалагінов Б.Б. Зарубіжна література від античності до початку ХІХ сторіччя: Історико-естетичний нарис / Б.Б. Шалагінов. – К.: Видавничий дім «КМ Академія», 1994. – 360 с.
 42. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: Навчальний посібник / Ф. М.Штейнбук. – К. : Кондор, 2007. – 313 с.

Періодичні фахові видання

1. Всесвіт: фаховий журнал світової літератури. – К. : Видавничий дім «Всесвіт»: <http://vsesvit-journal.com>
2. Всесвітня література в середніх навчальних закладах України: науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки України. – К. : Педагогічна преса; Всесвітня література в сучасній школі: науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (з 2012 р.). – К. : Педагогічна преса: <http://pedpresa.com.ua/magazines/view/4/>
3. Зарубіжна література в школах України: науково-методичний журнал. – К. : Антросвіт: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/zlvsh/index
4. Вікно в світ. Зарубіжна література: наукові дослідження, історія, методика викладання: науково-методичний журнал. – К. : Незалежний центр наукових досліджень зарубіжної літератури.
5. Всесвітня література та культура: науково-методичний журнал. – К. : Антросвіт.
6. Зарубіжна література: науково-методична газета. – К. : Шкільний світ: <http://literatura@1veresnya.com.ua>
7. Зарубіжна література в школі: науково-методичний журнал. – Харків : Основа.
8. Слово і Час: науково-теоретичний журнал. – К.: Національна академія наук України, Інститут літератури імені Тараса Шевченка, Національна спілка письменників України: <http://www.slovoichas.in.ua>

Сайти бібліотек

1. Бібліотека світової літератури – оригінали та переклади (Library of the world literature – original texts and translations): <http://ae-lib.narod.ru>.
2. Державна бібліотека України для юнацтва: <http://www.4uth.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України для дітей: www.chl.kiev.ua/.
4. Національна парламентська бібліотека України: <http://www.nplu.org/>
5. Електронна бібліотека української літератури (зарубіжна література): <http://ukrplib.com>.
6. Бібліотека українського центру: <http://ukrcenter.com>.

**Естетико-теоретичні, літературно-критичні
і наукові джерела для забезпечення рубрики «Науковий дискурс»
(за наявності в Інтернеті можливе використання електронних версій)**

8 клас

Вступ

Сучасні літературознавчі словники й довідники (огляд 1-2 за вибором учителя)

Бандура О. Теорія літератури в тезах, дефініціях, таблицях: Навчальний довідник / О. Бандура, Г. Бандура. – К.: Шкільний світ, 2008. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»)

Літературознавча енциклопедія: у 2-х томах / автор-укладач Ю. І. Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 445 с.

Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с. (Серія «Nota bene») та/або інші.

Священні книги людства як пам'ятки культури і джерело літератури

Лотман Ю. Текст у тексті / Переклад Мирослави Приходи / Ю. Лотман // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів: Літопис, 2001; 2002. – С. 581-597 (ключові положення, 2-3 уривки за вибором учителя).

Античність

Аристотель. Поетика / Переклад Бориса Тена; вступ. ст. і коментарі Й. Кобова. — К.: Мистецтво, 1967. — 136 с. Або: *Аристотель.* Поетика // Античні поетики / Упоряд. М. Борецький, В. Зварич. — К.: Грамота, 2007. — 168 с. (провідні положення, 2-3 уривки за вибором учителя)

Словники, енциклопедії античної міфології (огляд 1-2 за вибором учителя)

Лісовий І.А. Античний світ у термінах, іменах і назвах. Довідник з історії та культури стародавньої Греції і Риму / І.А. Лісовий. – Львів, 1988.

Словник античної міфології / Укладачі І.Я. Козовик, О.Д. Пономарів. – К.: Наукова думка, 1989. – 240 с.

Кун М. Легенди і міфи Стародавньої Греції / М. Кун. – К.: Національний книжковий проект, 2010. – 447 с. (Серія «Бібліотека шкільної класики»)

Мифы народов мира: В 2-х т. – М.: Советская энциклопедия, 1980; 1991/1992 та/або інші видання.

Середньовіччя

Франко І.Я. Данте Аліг'єрі. Характеристика середніх віків. Життя поета і вибір з його поезії / І.Я. Франко // Франко І.Я. Зібрання творів: у 50 т. – Т. 12. – К.: Наукова думка, 1978. – С. 9-10 (Вступ), 52-68 (Розділ III «Данте і його писання»).

Щурат В. Пісня про Роланда. Введення / В. Щурат // Література західноєвропейського Середньовіччя. – Вінниця: Нова книга, 2003. – С. 163-174.

Відродження

Франко І.Я. Передмова до видання: Вільям Шекспір. Ромео та Джульєтта. Переклад П.О. Куліша... Львів, 1901 / І.Я. Франко // Франко І.Я. Зібрання творів: у 50-ти томах. – Т. 33. – К.: Наукова думка, 1982. – С.146-155.

Франко І.Я. Мігуель Сервантес і його Дон Кіхот / І.Я. Франко // Франко І.Я. Зібрання творів: у 50-ти томах. – Т. 4. – К.: Наукова думка, 1976. – С.167-169.

Кочур Г. Сервантес і його «Дон Кіхот» / Г. Кочур // М. де Сервантес Сааведра. Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі. – К.: Дніпро, 1995. - С. 672-678.

Бароко

Наливайко Д.С. Искусство: направления, течения, стили / Д.С. Наливайко. – К.: Мистецтво, 1980. – С. 116-140 (Розділ «Бароко» - основні ідеї, 2-3 уривки за вибором учителя).

Чижевський Д.І. Історія української літератури / Д.І. Чижевський. – К.: ВЦ «Академія», 2003. – С. 273-281 (Розділ «Бароко» - основні ідеї, 2-3 уривки за вибором учителя).

Класицизм

Буало Н. Мистецтво поетичне. Переклад Максима Рильського / Н. Буало. – К.: Мистецтво, 1967. – 134 с. (огляд, 2-3 уривки за вибором учителя)

Просвітництво

Естетико-теоретичні і наукові праці (1-2 за вибором учителя, основні положення)

Гавришків Б. Із естетичної спадщини Ф. Шіллера / Б. Гавришків // Всесвіт. – 1974. – №2. – С. 170–180.

Гречанюк С. Прозріння і розчарування Джонатана Свіфта / С. Гречанюк // Всесвіт. – 1987. – №3. – С. 149–157.

Кант І. Відповідь на питання: що таке Просвітництво? / І. Кант // Всесвіт. – 1990. – № 4. – Або: *Кант І.* Відповідь на питання: що таке Просвітництво? / Переклад Олега Фешовця / І. Кант // Мислителі німецького романтизму. – Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 2003. – С. 158-161.

Шалагінов Б.Б. Шлях Гете: Філософія, естетика, творчість / Б.Б. Шалагінов. – Х.: Ранок, 2003. – С. 162-182 (Розділ «Естетика Гете»).

9 клас

Вступ

Сучасні літературознавчі словники й довідники (огляд 1-2 за вибором учителя)

Зарубіжні письменники: Енциклопедичний довідник: У 2-х т. / За ред. Н. Михальської, Б. Щавурського – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. – Т. 1. – 2005; Т.2. – 2006.

Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с.

Словник художніх засобів і тропів / Укладач В.Ф. Святовець. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 176 с. (Серія «Nota bene») та/або інші.

Романтизм. Взаємодія романтизму і реалізму

Із маніфестів і статей європейських романтиків (1-2 за вибором учителя)

Грім Я. і В. Передмова до «Казок для дітей і родини» / Переклад Р. Матієва / Я. і В. Грім // Грім Я. і В. Казки для дітей і родини. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – С. 10-16.

Шлегель Ф. Із «Атенеїських фрагментів» / Переклад Н. Мархевки / Ф. Шлегель // Мислителі німецького романтизму. – Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 2003. – С. 194-195 (про романтичну поезію) та/або інші.

Наукові праці про романтизм та взаємодію романтизму і реалізму (1 за вибором учителя, ключові положення)

Наливайко Д.С. Искусство: направления, течения, стили. – К.: Наукова думка, 1981. – С. 224-277.

Павличко С. Байрон. Нарис життя і творчості / С. Павличко // Павличко С. Зарубіжна література. Дослідження і критичні статті. – К.: Основи, 2001. – С. 249-268 (Розділ «Байрон і Україна»)

Чижевський Д.І. Історія російської літератури XIX століття. Романтизм / Д.І. Чижевський. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – С. 87-92 (про роман А.С. Пушкіна «Євгеній Онєгін») та/або інші.

Коментарі до роману «Євгеній Онегін» О. Пушкіна (огляд 1 за вибором учителя)

Лотман Ю. Роман А.С. Пушкина «Евгений Онегин». Комментарий / Ю. Лотман. – Л.: Просвещение ЛО, 1983. – 416 с.

Набоков В. В. Комментарий к роману А.С. Пушкина «Евгений Онегин» Александра Пушкина / Перевод с англ. / В. В. Набоков. – М.: НПК «Интелвак», 1999. – 1007 с.

Реалізм

Бальзак О. Передмова до «Людської комедії» / Переклад Віктора Шовкуна / О. Бальзак // Бальзак О. Твори: в 10 томах. – Т. 1.— К.: Дніпро, 1989. — С.44-59.

Праці українських дослідників про Гоголя (1-2 за вибором учителя, ключові положення)

Барабаш Ю.Я. Вибрані студії. Сковорода. Гоголь. Шевченко / Ю. Я. Барабаш. – К.: ВД «КМ Академія». – С. 393-400 (з розділу «Коли забуду тебе, Єрусалиме...» (Бінарна опозиція «батьківщина – чужина»)).

Крутикова Н.Е. Урбанистическая проблема в художественной прозе Гоголя / Н.Е. Крутикова. – К.: Стилос, 2007. – С. 41-60 (Розділ «Петербург. Полифония образа»).

Луцький Ю. Страдництво Миколи Гоголя, званого також як Ніколай Гоголь / Ю. Луцький. - К.: Знання України, 2002. – С. 45-52 (Розділи «У Петербурзі», «На хуторі біля Диканьки»).

Михед П. «Найближчий до Христа» / П. Михед // Михед П.В. Кризь призму бароко: Статті різних років. – К.-Ніжин, 2002. – С. 154-160.

Петров В. Петербурзькі повісті М. Гоголя / В. Петров // Сорочинський ярмарок на невському проспекті: Українська рецепція Гоголя / Упоряд. В. Агеєва. – К.: Факт, 2003. – С. 266-321 та/або інші.

Перехід до модернізму

Наукові праці про ранній модернізм (1 за вибором учителя, ключові положення)

Карабутенко І. Особистість і лірика Ш. Бодлера / І. Карабутенко // Всесвіт. – 1976. - № 6. – С. 33-37.

Наливайко Д. Жах і екстаз життя (про Ш. Бодлера) / Д. Наливайко // Бодлер Ш. Поезії. – К.: Дніпро, 1989. – С. 3-42.

Ніколенко О.М. Поезія французького символізму (Ш. Бодлер, П. Верлен, А. Рембо): Посібник / О.М. Ніколенко. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. – С. 7-11 (Розділ «Модернізм – великий переворот у мистецтві»), 48-62 (Розділ «Французький символізм: основні етапи та ознаки»).

Пронкевич О. Поль Верлен / О.Пронкевич // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1998. - № 7. – С. 37-39 та/або інші.